

KOLEGIUM REDAKCYJNE:

Danuta Potręć
Redaktor naczelny

Ewa Kondrat
Z-ca red. naczelnego

Tadeusz Wański
Redaktor graficzny

KOREKTA:

Danuta Potręć

SKŁAD:

Dorota Wernerowska

PROJEKT OKŁADKI:

Tadeusz Wański
Autor zdjęcia Wiesław Skórzyński
- Księżyc w dn. 24.01.2010 r.
(refraktor Meade ED80 + Nikon D80)

SIEDZIBA REDAKCJI:

Kujawsko-Pomorskie
Centrum Edukacji Nauczycieli
Aleja Solidarności 3,
87-100 TORUŃ
tel. (056) 62-18-592, 62-18-328
e-mail: zdn@pro.onet.pl
kpcen_torun@kpcen-torun.edu.pl
www.kpcen-torun.edu.pl

WYDAWCA:

Kujawsko-Pomorskie
Centrum Edukacji Nauczycieli
w Toruniu
PLACÓWKA AKREDYTOWANA

NAKŁAD: 400 egz.

Redakcja przyjmuje do druku materiały
dostarczone

pocztą elektroniczną e-mail:

Danuta.Potrec@kpcen-torun.edu.pl lub
na nośniku elektronicznym.

Redakcja nie zwraca materiałów
niezamówionych i zastrzega sobie prawo
skracania i adiustacji tekstów oraz
zmiany ich tytułów. Prezentowane na
łamach czasopisma poglądy i opinie nie
zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.
Za treść ogłoszeń redakcja
nie odpowiada.

SPIS TREŚCI

ZAINTERESOWAĆ UCZNIA

- **Wiesław Skórzyński:** Projekt ASTRO-BAZA 3
- **Jarosław Przybył:** Regionalne koła dla pasjonatów nauk ścisłych 6
- **Matylda Hinc, Katarzyna Jankowska, Marta Karalus, Marta Kołacz:** SZTUKA CIĘ SZUKA 7
- **Ewa Utig:** Marzy mi się scena... 9
- **Wojciech Kulisiewicz:** Rozwój zainteresowań w szkole 11

PREZENTACJE

- **Maria Krefc:** Sytuacja dziecka w rodzinie migrującej zarobkowo 12
- **Justyna Majewska:** Dom rodzinny pierwszą szkołą dobrego wychowania 15
- **Anna Krajewska:** Bajkowy, dziecięcy świat... nauka i ukojenie 16
- **Maria Górka:** Funkcjonowanie ucznia z padaczką w szkole 18

Z PRAKTYKI NAUCZANIA I WYCHOWANIA

- **Agnieszka Przybyszewska:** Jak przekazywać informacje rodzicom o wynikach egzaminów uczniowskich? 19
- **Kamila Majewska:** Funkcja liniowa - propozycja wprowadzenia przy pomocy programu Geometry Expressions 21

W KPCEN

- Szkolimy siebie, żeby szkolić innych 24

FELIETONY

- Spotkanie na szczycie 26
- Jak zainteresować ucznia sportem? 26
- Śmieszna? miłość 27

PRZEMYSŁ I TECHNIKA BLIŻEJ SZKOŁY

- Innowacje 28

BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA DLA EDUKACJI

- Co czytać 29
- Zdalna rejestracja czytelników 31

JĘZYKOWE ROZTERKI

- **Ewa Kondrat:** Szanowni Państwo, szanowne Panie, szanowni Panowie - kilka słów o zwrotach oficjalnych 32

SPRAWOZDANIA

- **Anna Tojza:** Jak pomóc uczniowi z problemami zdrowotnymi 34

INFORMACJE I KOMUNIKATY

- IX Międzynarodowe Konferencje Naukowe - UMK w Toruniu 36
- Konkursy 36

OD REDAKCJI

Jeśli coś nas naprawdę interesuje, dużo poświęcimy, żeby dowiedzieć się czegoś, zdobyć i dołożyć do kolekcji, wyjechać... Możemy oszczędzać, żeby kupić książkę na temat, który nas interesuje. Nie straszne nam stanie w długiej kolejce po bilet, żeby zobaczyć tę właśnie sztukę lub film. Nie zniechęca wczesne wstanie i podróżowanie PKP, żeby dotrzeć do miasta, w którym ulubiony zespół ma koncert. Poświęcimy czas, żeby ćwiczyć gamy, bo chcemy być pianistą lub weźmiemy udział w tysiącu prób, aby przedstawienie, w którym występujemy wypadło profesjonalnie.

O dziwo, nikt nas nie będzie zmuszał do wyżej wymienionych działań, przypominał nam, zachęcał. Często z dziecięcych, młodzieńczych zainteresowań rodzi się pomysł na wybór kierunku studiów, decyzja o przyszłym fachu. Zadziwia mnie zawsze różnorodność ludzkich zainteresowań, bogactwo świata, w którym każdy może coś znaleźć dla siebie. Dźwięczą mi w uszach słowa radiowej reklamy, w której dziecko mówi "Wszystko zaczyna się od przedszkola". Tak byłoby najlepiej. Ważne jest jednak, że dorośli dbają o rozwój zainteresowań dzieci i młodzieży. Starają się podsunąć im możliwości realizacji pasji.

W marcowym numerze przeczytają Państwo o dużym projekcie ASTRO-BAZA, dzięki któremu uczniowie w kilkunastu miejscowościach naszego województwa będą mogli zgłębiać tajemnice nieba i astronomii. Inni, zainteresowani matematyką, naukami ścisłymi, będą mogli skorzystać z zajęć prowadzonych przez nauczycieli akademickich z UMK. Młodzi artyści awangardowi i nie tylko oni, znajdują zrozumienie w Centrum Sztuki Współczesnej – „Znaki czasu”.

Dużo ciekawych zajęć ma miejsce w szkołach. Piszą o tym nauczyciele pracujący w Gimnazjum nr 29 w Toruniu. Niezwykłe sztuki, grane przez uczniów według autorskich scenariuszy Pani prowadzącej zajęcia oraz wystawy - na miarę paryskich - prac plastycznych gimnazjalistów pobudzanych do twórczości przez nauczyciela plastyki, zapierają dech w piersiach.

Zapraszam do lektury... zainteresowanych.

Zostaliśmy zaproszeni przez:

- Bibliotekę Pedagogiczną w Toruniu, Fundację Psychoonkologii, Ogród Nadziei "Akademię Walki z Rakiem" w Toruniu na otwarcie wystawy „Cięcie” – 13.01.2010 r.
- Galerię i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu na otwarcie wystawy „Niezwyczajni” – 15.02.2010 r.
- Marszałka Województwa Wielkopolskiego na konferencje podsumowującą realizację projektu „Wdrożenie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół” – 19.02.2010 r.
- Dyrektora SP im. K. K. Baczyńskiego w Czernikowie na konkurs recytacji poezji twórców ziemi dobrzyńskiej „Dobrze ziemio” – 20.03.2010

☞ ☞ ☞

*Zdrowych, radosnych
wypełnionych wiosenną aurą,
słoneczną i nadzieją
Świąt Wielkanocnych*

życzy Państwu

REDAKCJA

i Rada Toruńska FSNT NOT

**W następnym
numerze:**

NAUCZYCIEL DOKSZTAŁCĄ SIĘ...

ZAINTERESOWAĆ UCZNIĄ

Wiesław Skórzyński

Konsultant KPCEN w Toruniu, koordynator projektu ASTRO-BAZA

Projekt ASTRO-BAZA

Inicjatorzy i idea projektu

Projekt ASTRO-BAZA to autorski pomysł Samorządu Województwa Kujawsko - Pomorskiego. Pomysłodawcą tego projektu jest Czesław Ficner - dyrektor Departamentu Edukacji, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu. Przygotowanie projektu powierzono Kujawsko-Pomorskiemu Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu, które jest liderem projektu ASTRO-BAZA. Pierwsze rozmowy dotyczące koncepcji projektu były prowadzone już pod koniec lipca 2008 roku w szerokim gronie zarówno entuzjastów astronomii, jak i zawodowych astronomów - przedstawicieli UMK, Centrum Badań Kosmicznych PAN oraz Planetarium w Toruniu. Jesienią 2008 roku zawiązał się zespół osób przygotowujących projekt ASTRO-BAZA: Czesław Ficner, Anna Jurewicz, Wiesław Skórzyński, Jarosław Przybył oraz Roman Szydzik. Koordynatorem merytorycznym projektu został Wiesław Skórzyński (astronom, konsultant ds. astronomii w KPCEN). 15 grudnia 2008 roku miało miejsce uroczyste otwarcie projektu.

Projekt budowy sieci obserwatoriów astronomicznych jest wyjątkową inicjatywą nie tylko na skalę Polski, ale również Europy. Województwo kujawsko - pomorskie będzie jedynym regionem w kraju, w którym na tak małej powierzchni, jaką jest obszar województwa, będzie działać sieć czternastu w pełni wyposażonych obserwatoriów astronomicznych.

Astronomiczne tradycje województwa

Województwo Kujawsko-Pomorskie jest idealnym miejscem do realizacji projektu ASTRO-BAZA. W naszym województwie nie tylko pielęgnowana jest bogata tradycja astronomiczna związana z postacią wybitnego astronoma Mikołaja Kopernika, ale również współcześnie wykonuje się badania astronomiczne na światowym poziomie. W znajdującym się w Piwnicach (kilkanaście kilometrów od Torunia) obserwatorium astronomicznym UMK pracują największe teleskopy w Polsce - 90 centymetrowy teleskop Schmidta-Cassegraina oraz 32 metrowy radioteleskop. Z kolei toruńskie planetarium jest jednym z największych i najnowocześniejszych planetariów w kraju. Wysoki poziom merytoryczny prezentowanych seansów oraz walory wizualno - akustyczne sprawiają, że od wielu lat toruńskie planetarium jest wielką atrakcją turystyczną regionu. Wszystko to sprawia, że nasz

region po wybudowaniu sieci 14 obserwatoriów astronomicznych może być śmiało nazwany "Centrum polskiej astronomii".

Działania popularyzatorsko-edukacyjne

Już pod koniec 2010 roku pierwsi miłośnicy nocnego nieba będą mogli obserwować nie tylko bliskie obiekty Układu Słonecznego, ale także odległe układy gwiazd oraz znajdujące się miliony lat świetlnych od Ziemi "Wyspy Wszechświata" - galaktyki. Obserwowanie obiektów astronomicznych za pomocą zaawansowanego technicznie teleskopu pozwoli rozbudzić astronomiczne zainteresowania nie tylko wśród młodzieży szkolnej, ale również wśród lokalnej społeczności. Zlokalizowanie obserwatoriów astronomicznych na terenie szkół biorących udział w projekcie ASTRO-BAZA nie oznacza, że piękno nocnego nieba będą mogli podziwiać tylko uczniowie wybranych szkół. Wręcz przeciwnie. Każda z ASTRO-BAZ będzie stanowiła lokalne centrum popularyzacji astronomii i będzie dostępna dla wszystkich zainteresowanych. Kontakt z astronomią to nie tylko podziwianie różnorodności i piękna obiektów astronomicznych, ale przede wszystkim wspaniała przygoda intelektualna. Obserwując obiekty bliskiego i odległego kosmosu, zaczynamy zadawać sobie pytania, na które szukamy odpowiedzi często odnosząc się do wiedzy z zakresu nauk matematyczno-przyrodniczych. Stąd już tylko mały krok do zainteresowania młodzieży trudnymi i mało popularnymi naukami ścisłymi. Astronomia jest szczególną nauką, ponieważ łączy w sobie wiele treści z innych nauk przyrodniczych, głównie fizyki, ale również z geografii i chemii. Warto podkreślić, że do prawidłowego opisu zjawisk astronomicznych wymagana jest również znajomość matematyki. Dlatego zainteresowanie uczniów astronomią może pomóc w zwiększeniu zainteresowania młodzieży szkolnej naukami matematyczno-przyrodniczymi.

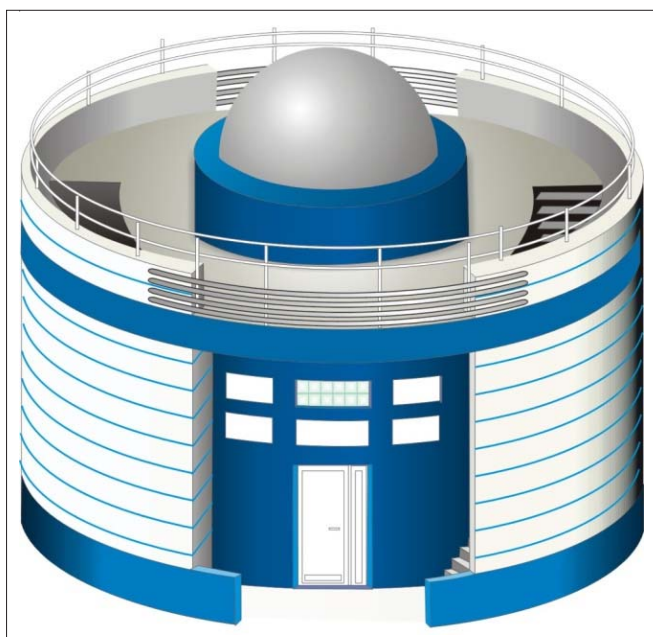
Sieć obserwatoriów astronomiczno-meteorologicznych

Projekt ASTRO-BAZA to nie tylko 14 dobrze wyposażonych pojedynczych obserwatoriów astronomicznych, ale przede wszystkim sieć obserwatoriów, która działając wspólnie, będzie mogła realizować w przyszłości wiele ambitnych projektów edukacyjno - badawczych. Budynki obserwatoriów oraz podstawowe wyposażenie będą identyczne we wszystkich miejscach, co znacząco ułatwi koordynację

całego projektu, jak i porównywanie uzyskiwanych wyników. Warto podkreślić, że wiele zjawisk astronomicznych nie może być obserwowanych ze względu na niesprzyjające warunki atmosferyczne (zachmurzenie, deszcz, itp.). Jednak dysponując siecią obserwatoriów, można częściowo uniezależnić się od niekorzystnych warunków pogodowych. Obserwacje meteorologiczne są ważnym elementem w planowaniu i przygotowywaniu obserwacji astronomicznych. Dlatego jednym z planowanych elementów wyposażenia obserwatoriów projektu ASTRO-BAZA będą w pełni skomputeryzowane stacje meteorologiczne. Dzięki nim sieć obserwatoriów astronomicznych będzie jednocześnie siecią obserwatoriów meteorologicznych, poszerzając tym samym ofertę dydaktyczną projektu.

Budynek i wyposażenie

Budynek obserwatorium będzie miał kształt typowego obserwatorium astronomicznego - powstanie na planie koła o średnicy około 9 metrów. W obserwatorium o wysokości około ośmiu metrów znajdą się trzy funkcjonalne kondygnacje: sterownia ze stanowiskami komputerowymi oraz toaletą, platforma teleskopu z kopułą o średnicy mocowania 3,5 metra oraz taras widokowo-obszerny (unikalny element rzadko występujący w obserwatoriach astronomicznych). Kopuła obserwatorium będzie w pełni zautomatyzowana, co oznacza możliwość podążania za ruchem teleskopu oraz zdalne zamykanie i otwieranie. Pod kopułą znajdzie się w pełni skomputeryzowany teleskop systemu Schmidta-Cassegraina o średnicy zwierciadła 25-35 cm, pozwalający w dobrych warunkach atmosferycznych uzyskiwać powiększenia rzędu 400-500 razy. Teleskop wraz dodatkowym wyposażeniem będzie wykorzystywany zarówno w obserwacjach wizualnych, jak i fotograficznych. Pod kopułą obserwatorium będzie mogło przebywać jednocześnie 10-12 osób. Natomiast na tarasie widokowo-obszernym kilkusobowa grupa osób będzie

mogła prowadzić obserwacje astronomiczne przy użyciu mniejszych teleskopów lub lornetek. Docelowo planowane jest wyposażenie każdej ASTRO-BAZY w dodatkowy sprzęt:

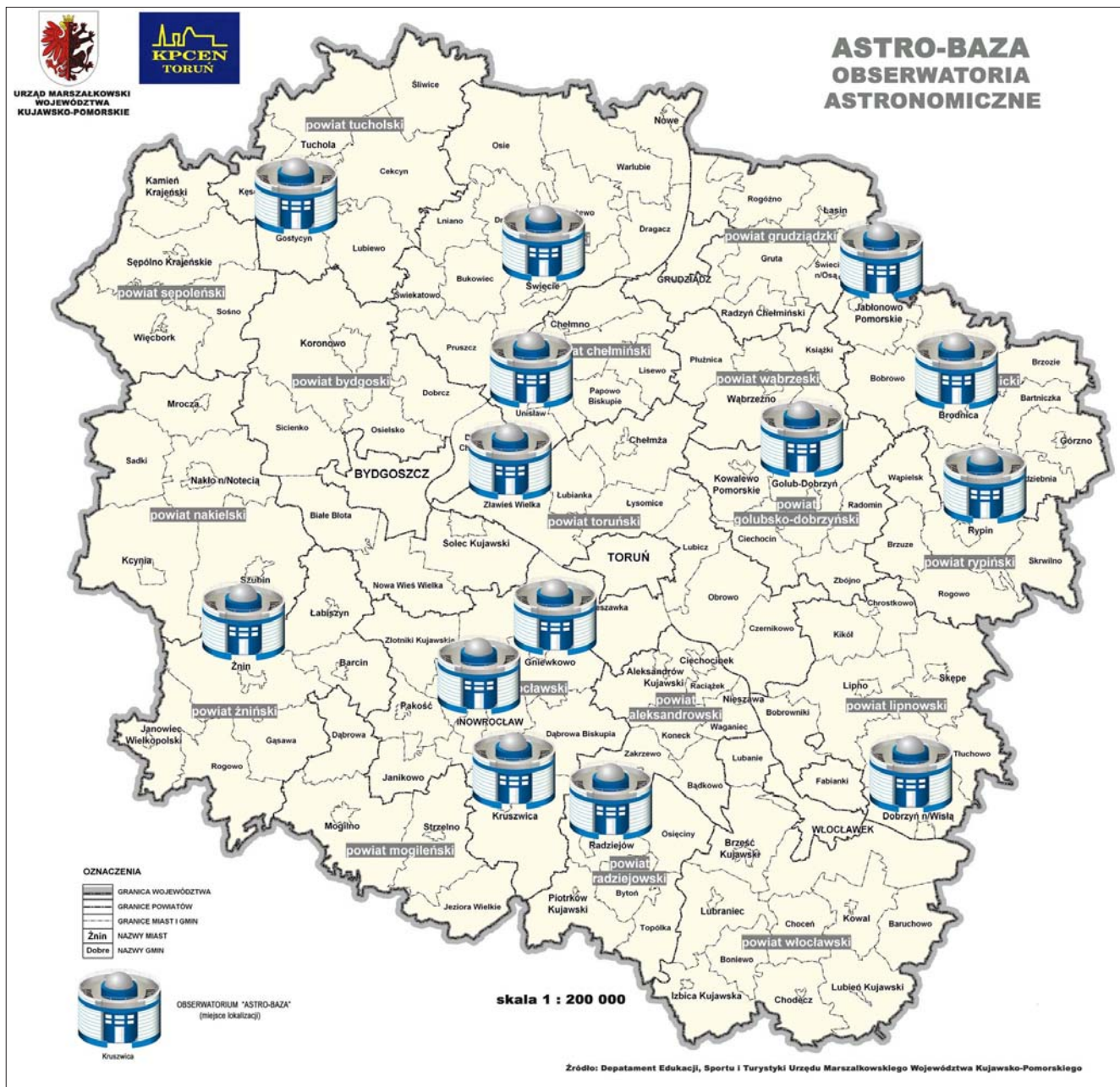
- 80 milimetrowy refraktor ED
- specjalistyczny teleskop słoneczny do obserwacji Słońca w linii H α
- lornetki
- dodatkowe okulary i filtry
- astronomiczna kamera CCD
- lustrzanka cyfrowa oraz kamera wideo
- sprzęt komputerowy
- cyfrowa stacja meteorologiczna
- pomoce dydaktyczne

Szkolenia lokalnych koordynatorów

Projekt ASTRO-BAZA to nie tylko sieć dobrze wyposażonych obserwatoriów astronomicznych, ale przede wszystkim zespół osób realizujących podstawowe cele projektu, wśród których najistotniejszym jest popularyzacja astronomii wśród młodzieży szkolnej oraz lokalnej społeczności. Lokalni koordynatorzy projektu są nauczycielami pracującymi w szkołach, przy których zostaną wybudowane obserwatoria astronomiczne. Generalnie, opiekę nad jedną ASTRO-BAZĄ będą sprawowały dwie osoby. Aby wesprzeć nauczycieli w realizacji zadań, jakie będą przed nimi stawiane, KPCEN

w Toruniu prowadzi od kwietnia 2009 roku specjalne szkolenia poświęcone nie tylko zdobywaniu i poszerzaniu wiedzy astronomicznej, ale również praktycznym zagadnieniom związanym z obsługą sprzętu obserwacyjnego - teleskopy astronomiczne, lustrzanki CCD, etc... oraz wykorzystaniem tego sprzętu w obserwacjach astronomicznych. Wspólne środowiska (szkolenia odbywają się raz w miesiącu) stanowią ważny element integrujący zespół lokalnych koordynatorów - są miejscem wymiany doświadczeń w zdobywaniu pierwszych kroków w trudnej sztuce popularyzacji astronomii.

Lokalizacja ASTRO-BAZ

Obserwatoria astronomiczne projektu ASTRO-BAZA powstaną w następujących miejscowościach województwa kujawsko - pomorskiego:

- Brodnica, I Liceum Ogólnokształcące, ul. Lidzbarska 14
- Dobrzyń n. Wisłą, Szkoła Podstawowa i Publiczne Gimnazjum, ul. Szkolna 5
- Gniewkowo, Gimnazjum Nr 1, ul. Dworcowa 11
- Golub-Dobrzyń, Zespół Szkół Nr 1, ul. PTTK 28
- Gostycyn, Zespół Szkół w Gostycynie, ul. Sępoleńska 12a
- Inowrocław, I Liceum Ogólnokształcące, ul. 3 Maja 11/13
- Jabłonowo Pomorskie, Zespół Szkół, ul. Nowy Rynek 5
- Kruszwica, Gimnazjum Nr 1, ul. Kujawska 22
- Radziejów, Zespół Szkół i Placówek, ul. Szkolna 12
- Rypin, Zespół Szkół Miejskich, ul. Sportowa 24
- Świecie, Zespół Szkół Ogólnokształcących, ul. Gimnazjalna 3
- Uniśław, Zespół Szkół, ul. Lipowa 31
- Żławieś Wielka, Zespół Szkół, ul. Szkolna 6
- Żnin, I Liceum Ogólnokształcące, ul. Sienkiewicza 1 ■

REGIONALNE KOŁA dla pasjonatów nauk ścisłych

Departament Edukacji, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego wraz z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu od października 2009 roku realizuje projekt pn. **"Regionalne Koła Fizyczne, Matematyczne, Informatyczne"**. Przedsięwzięcie dofinansowane z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki polega na bezpłatnych zajęciach pozalekcyjnych dla uczniów prowadzonych przez naukowców z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W zajęciach, które odbywały się w I semestrze roku szkolnego 2009/10 wzięło udział ponad 1200 uczniów z całego województwa.

Od początku lutego (po feriach szkolnych) rozpoczynają się kolejne zajęcia Regionalnych Kół. Zapraszamy na nie dotychczasowych uczestników, ale też uczniów, którzy do tej pory nie brali w nich udziału. Zajęcia są otwarte dla wszystkich chętnych uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, ze względu na formalnych uczniowie uczestniczący w zajęciach powinni wypełnić deklarację uczestnictwa.

Informatyka

Zajęcia z informatyki są prowadzone metodą on-line. W I semestrze realizowany był cykl zajęć polegający na nauce programowania w języku C++ i Java, w którym uczestniczyło ponad 600 uczniów. W II semestrze realizowany jest cykl poświęcony podstawowym algorytmom i ich implementacjom w poznanych językach (C++, Java). W zajęciach tych mogą uczestniczyć wszyscy, którzy znają podstawy programowania niezależnie od tego, czy uczestniczyli we wcześniejszych zajęciach. Do udziału wymagana jest jedynie rejestracja na zdalnej platformie nauczania (szczegóły na stronie <http://www.mat.umk.pl/rki>).

Najlepsi uczniowie będą mieli możliwość uczestnictwa w warsztatach na Wydziale Matematyki i Informatyki UMK na wiosnę 2010.

Fizyka

Wykłady w ramach kół fizycznych są otwarte dla wszystkich chętnych i odbywają się w dziesięciu miejscowościach w regionie. Organizowane raz w semestrze warsztaty skierowane są do wytypowanych przez wykładowców najaktywniejszych uczniów. Omówione zostaną m.in. zagadnienia związane z falami i optyką, systemami mikroprocesorowymi, biomolekułami, krysztalami, półprzewodnikami, fizyką obiektów astronomicznych czy fizyką węgla (szczegóły na stronie koła <http://www.fizyka.umk.pl/rkf>).

Matematyka

W I semestrze zajęcia koncentrowały się głównie na przygotowaniu uczniów do udziału w Olimpiadzie Matematycznej i innych konkursach. W II semestrze zajęcia w grupie niezaawansowanej będą rozszerzeniem zagadnień omawianych w szkołach. Przewidywane są również zajęcia o charakterze wprowadzającym w tematykę pracy badawczej z matematyki elementarnej. Młodzi matematycy mogą brać udział w zajęciach bez ograniczeń (szczegóły na stronie koła <http://www.mat.umk.pl/rkm>).

Szansa dla wszystkich

Celem programu jest objęcie zajęciami jak największej grupy uczniów z województwa kujawsko-pomorskiego i rozbudzenie wśród nich zainteresowań przedmiotami ścisłymi.

Zajęcia są dla młodzieży szansą na uzupełnienie wiadomości z zajęć szkolnych. Przygotowane materiały są dostępne także dla nauczycieli i mogą stanowić pomoc w realizacji programu lub jako materiał na zajęcia pozalekcyjne.

Zapraszamy na stronę internetową projektu: www.rk.kujawsko-pomorskie.pl ■

Matylda Hinc
Katarzyna Jankowska
Marta Karalus
Marta Kołacz

Centrum Sztuki Współczesnej "Znaki czasu", Pracownia "Sztuka Cię szuka"

SZTUKA CIĘ SZUKA

Misją programu edukacyjnego SZTUKA CIĘ SZUKA! jest prowadzenie kreatywnych, inspirujących i innowacyjnych działań, przybliżających w twórczy sposób problematykę sztuki współczesnej. Program pomaga uczestnikom w poznawaniu i zrozumieniu sfery sztuki i kultury i daje również impuls do regularnego odwiedzania instytucji kulturalnych. Oferta została zróżnicowana w taki sposób, by jej odbiorcami mogły być zarówno grupy zorganizowane, przedszkola i szkoły (dla tych też placówek tworzymy ofertę specjalną), ale niezwykle ważne jest dla nas również dotarcie do rodzin oraz indywidualnie zwiedzających. Edukację dorosłych realizujemy głównie poprzez cykle dyskusji, wykładów, spotkań autorskich, natomiast dla dzieci przeznaczone są przede wszystkim warsztaty oraz specjalne przewodniki.

Zwiedzanie kreatywne - materiały edukacyjne, przewodniki, oprowadzanie po wystawach

Mając na uwadze jak trudna i nieprzystępna w odbiorze bywa sztuka współczesna, Centrum Sztuki Współczesnej Znaki Czasu od samego początku działalności wystawienniczej przygotowuje bezpłatne przewodniki dla opiekunów i nauczycieli. Poprzez analizę poruszanych na wystawach wątków, przykłady zagadnień i warsztatów, pomagają one wprowadzić dzieci i młodzież w świat sztuki i kultury współczesnej. Przewodniki, udostępniane na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa - Na tych samych warunkach 2,5 Polska, można pobrać bezpłatnie ze strony: www.csw.torun.pl/edukacja. Oprócz ciekawych informacji przydatnych podczas zwiedzania z dziećmi, przewodniki zawierają również kilka propozycji aktywności, jakie można przeprowadzić w grupie lub indywidualnie w celu utrwalenia materiału. Każdy przygotowany przez nas przewodnik zawiera zbiór zagadnień dotyczących aktualnej tematyki wystawy, które pomagają w mądry i twórczy sposób odbyć wizytę w CSW, zachęcając jednocześnie do aktywnego udziału we współczesnej kulturze.

Ważną częścią projektu realizowanego przez Pracownię SZTUKA CIĘ SZUKA! są także wykłady edukacyjne prowadzone przez zapraszanych gości (artyści, architekci, muzycy), pokazy kinowe oraz wystawy edukacyjne podsumowujące dokonania uczestników warsztatów prezentowane w Pokoju z kuchnią lub na trzecim piętrze CSW Znaki Czasu.

Specyfika warsztatów SZTUKA CIĘ SZUKA!

Planując program edukacyjny, zastanawiamy się jak w atrakcyjny i interesujący sposób dotrzeć do odwiedzających nas różnych grup odbiorców. Jak przełamać uczucie bezradności często towarzyszące laikowi podczas wizyty w galerii sztuki współczesnej?

Ważnym narzędziem w oswojeniu pojęć są z pewnością warsztaty aktywizujące uczestników. Zajęcia warsztatowe staramy się zawsze dostosować do wieku, możliwości poznawczych, a także wiedzy uczestników na tematy związane z danymi zagadnieniami sztuki współczesnej. Sięgamy do codzienności, inspirowanie nas najbliższe otoczenie i to w nim, posilając się sztuką, szukamy często punktu odniesienia. Kreślimy mapy znanych nam miejsc, omawiamy dźwięki wyławiane z miejskiego szumu, tworzymy instalacje z półprzezroczystej, barwnej galarety.

Tematyka prowadzonych przez nas kreatywnych zajęć odnosi się zawsze do prezentowanych wystaw lub wybranych wątków sztuki aktualnej, muzyki, architektury, designu. Prowadzone są one przez edukatorów CSW, a także zaproszonych gości, artystów.

Autorskie warsztaty skierowane do grup zorganizowanych odbywają się w CSW w dni powszednie, od poniedziałku do piątku. Z myślą o szkołach tworzymy specjalne programy na dany rok szkolny. W tym roku wydaliśmy pierwszą broszurę dla nauczycieli, zawierającą ofertę warsztatów do wystaw czasowych oraz tzw. stałą ofertę edukacyjną - cykl CO TO JEST WYSTAWA?, który ma na celu pokazanie procesu tworzenia wystawy od etapu idei aż po stworzenie archiwum oraz plastyczne EKSPERYMENTARIUM. Warsztaty dla najmłodszej grupy odbiorców (4-7 lat) to wciąż powiększająca się oferta dotycząca food artu - tematyki związanej z jedzeniem i sztuką, nazwana przez nas ART!kulinaria.

Działania artystyczne powinny pomagać uzewnętrzniać emocje, pragnienia i dążenia do samorealizacji; mogą także pomóc w stworzeniu "klucza", który umożliwi odbiór otaczającej rzeczywistości. Ważne jest dla nas uczestnictwo w samym procesie twórczym, bez wartościowania, za to z możliwością doświadczenia rzeczy niezwykłych. Liczy się radość uczestnictwa, stworzenie odpowiednich warunków do kontaktu ze sztuką, partycypacja. Chcemy umożliwić kontakt z mediami, jakimi dziś posługują się współcześni artyści: fotografią, audio, wideo, instalacją; co więcej - sami także je wykorzystujemy, poznając język i części składowe wypowiedzi twórczej.

Przestrzeń edukacji

Usytuowany na parterze Centrum Sztuki Współczesnej Pokój z kuchnią o powierzchni 460 m² to miejsce dyskusji, koncertów i artystycznych akcji, a także punkt nieformalnych spotkań z przyjaciółmi. To tutaj znajduje się pracownia edukacyjna dla dzieci i młodzieży.

Specjalnie zaprojektowane przez Tomek Rygalił Studio wyposażenie Pokoju z kuchnią składa się między innymi z audytorium, przenośnej sceny koncertowej (która

w razie potrzeby zamienić się może w konsoletę dla didżeja lub siedzisko), różnych form sof, stołów i stołków, a także elementów stworzonych z myślą o dziecięcej zabawie. Ważną rolę odgrywa również sprzyjająca wypoczynkowi naturalna roślinność; znajdują się tu również podręczna biblioteczka oraz kącik gier

ART!kulinaria - Rzeźby w galarecie

Na planie szalonego Kapelusznika - warsztaty scenograficzne

Lokomotywa - warsztaty scenograficzne

planszowych. W Pokoju z kuchnią odbywa się większość działań edukacyjnych, lecz w zależności od specyfiki danych zagadnień oraz możliwości wystawienniczych niektóre warsztaty mogą być realizowane także w przestrzeni wystawy lub poza murami CSW (istnieje możliwość zorganizowania tzw. lekcji wyjazdowej).

CSW w Toruniu realizuje program "oswajania" instytucji oraz języka sztuki współczesnej poprzez edukację artystyczną opartą m.in. na dwóch modelach komunikacji: jeden do wielu (one-to-many) oraz wielu do wielu (many-to-many).

Powszechna edukacja artystyczna czyli model jeden do wielu.

W ramach wspomnianego już modelu komunikacji: jeden do wielu (angielskie one-to-many)* CSW w Toruniu proponuje rozbudowany program edukacyjny SZTUKA CIĘ SZUKA!

Widzowie otrzymują oparte na licencji CC materiały dotyczące konkretnych projektów, przeznaczone do indywidualnego studiowania lub mogące służyć jako pomoc w planowaniu szkolnych lekcji. Należą do nich przewodniki dla opiekunów i nauczycieli, manuale i workbooki zawierające propozycje konkretnych aktywności, a także audioguidy i pakiety edukacyjne dla rodzin z dziećmi. Nieco inną formą aktywności są zorganizowane warsztaty planowane często w formie gry lub nastawione na produkcję filmów i materiałów dźwiękowych. Wykłady, spotkania z artystami, promocje książek, dyskusje i konferencje skierowane są do bardziej wymagającej publiczności, która chce poszerzać swoją wiedzę o współczesnej kulturze.

Wszyscy uczą się od wszystkich.

Model wielu do wielu (many-to-many) zakłada zupełnie inny rodzaj partycypacji w życiu instytucji. U jego podstaw leży założenie szerszego dzielenia się, wymiany i dystrybucji wiedzy poprzez internet oraz inne nowoczesne środki komunikacji, a tym samym tworzenie sieci ludzi współpracujących ze sobą. Wprowadzona przez nas idea edukacji "wszyscy uczą się od wszystkich" zakłada partycypację jak najszerszej grupy ludzi, w tym lokalnej społeczności, środowisk uniwersyteckich, jak i grup badawczych stworzonych w ramach konkretnych projektów.

Jednym z najważniejszych przedsięwzięć tego typu jest Pokój z kuchnią. Podstawą działalności P+K jest wymiana, oparta na szeroko rozumianej kulturze darów i partycypacji mieszkańców Torunia w tworzeniu nowego, tętniącego życiem miejsca. W odróżnieniu od projektów wystawienniczych, które prezentujemy na I i II piętrze, gdzie autorami idei i konceptów są artyści i kuratorzy, chcemy, żeby przestrzeń P+K była współkształtowana przez torunian. Pokój z kuchnią na parterze jest miejscem, gdzie czekamy na wypowiedź publiczności - zarówno tej dorosłej, jak i dzieci.

Aktualne wydarzenia i propozycje edukacyjne warto śledzić na stronie www.csw.torun.pl Warto również zapisać się na nasz **edukacyjny newsletter** wysyłając na adres: sztukacieszuka@csw.torun.pl e-mail o treści Newsletter. ■

Ewa Utig

Nauczyciel języka polskiego w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Toruniu, Gimnazjum nr 29, założyciel i opiekun Szkolnego Koła Teatralnego "ATUT"

Marzy mi się scena...

Marzy mi się scena, kurtyna, reflektory, sala amfiteatralna i moje dzieciaki w centrum uwagi skupionej publiczności... Na razie - są widzowie: wymagający, krytyczni, młodzi, więc bardzo wyczuleni na wszelki fałsz. Są i aktorzy: Ambitni, Twórczy, Utalentowani Teatromani, czyli ATUT-grupa teatralna działająca w Gimnazjum nr 29 przy ZSO nr2 w Toruniu.

Pierwsze sukcesy

Koło powstało w 2003r. z potrzeby chwili. Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej ogłosił konkurs na scenkę teatralną związaną z profilaktyką uzależnień. Przygotowaliśmy pantomimę pt. "Smutna historia Królewny Snieżki"(uwpółcześniona wersja znanej baśni) i... wygraliśmy. Do dziś wspominamy, jak jechaliśmy na konkurs w strugach ulewnego deszczu. Półmetrowy Big Ben, nasz rekwizyt teatralny, pomalowany ultramaryną na każdym z nas zostawił swoje ślady, ale uznaliśmy to za dobry znak. Ra d o ś ć z wygranej jak słońce rozjaśniła nam ten październikowy dzień i odtąd kolor niebieski i żółty zostały barwami naszego teatralnego logo.

W roku następnym też stanęliśmy do konkursu i jako laureaci mieliśmy przyjemność występować dla mieszkańców Torunia "przy Fafiku". W nagrodzonym spektaklu pt. "Szansa Kuby" udział wzięło pięćdziesięcioro(sic!) uczniów naszej szkoły. Pierwsze sukcesy ośmieliły nas do pracy nad scenariuszami o innej tematyce. Wystawialiśmy mało tradycyjne jasełka ("Bo Betlejem ,to my sami", "Gloria in excelsis Deo"), a w 2005r. spektakl poświęcony etosowi "Solidarności"pt. "Miejcie nadzieję". Występowaliśmy z nim w Dworze Artusa z okazji uroczystych obchodów 25-lecia powstania NSZZ. Zdumieni i onieśmieleni reakcją wzruszonej publiczności, odbieraliśmy owacje na stojąco.

Kolejne scenariusze miały uczyć i bawić. W "Metanoi" przenosiliśmy widza w klimat średniowiecznych skryptoriów, w "Chłopaku z prowincji" przybliżaliśmy postać młodego Mickiewicza, pokazując go jako ucznia, nieszczęśliwie zakochanego młodzieńca, niepokornego studenta.

...i porażki

Kiedy przygotowane przez nas "Magnolie", spektakl o problemie emigracji zarobkowej dorosłych i jej wpływu na dzieci znalazł się w grupie dziesięciu najlepszych widowisk regionu i został zakwalifikowany na KATAR 2008, szaleliśmy ze szczęścia. Wkrótce przyszło jednak bolesne rozczarowanie. Profesjonalne jury nie pozostawiło na nas przysłowiowej suchej nitki. Zobaczyliśmy wówczas jak dalece odbiegamy od grup,

które spotykają się na próbach w warunkach znacznie bardziej komfortowych, np. w domach kultury pod okiem profesjonalnych animatorów. Poturbowani emocjonalnie, jak kania dżdżu potrzebowaliśmy pracy nad czymś, co przyniesie radość, rozbawi nas i publiczność, pozwoli zapomnieć gorycz porażki. Tak powstały << "Dziady" na wesoło >> oraz "spektakl ornitologiczny", nad którym właśnie pracujemy pt. "Każda pliszka swój ogonek chwali"- rzecz związana z patronem naszego gimnazjum, Włodzimierzem Puchalskim.

Mimo wszystko

Wygrana lub porażka nie jest jednak w przypadku pracy z zespołem najważniejsza i to staram się młodym aktorom uświadomić, choć nie zawsze mi się to udaje. Młodzież w wieku gimnazjalnym źle znosi krytykę, szybko się zniechęca, niecierpliwi, gdy na efekty ciężkiej pracy trzeba czekać nawet miesiącami. Uczniowie muszą być punktualni, by nie spotkać się z piorunującym wzrokiem grupy, gdy spóźnionym wpada się na próbę, muszą znać na pamięć swoje kwestie, by dziurami w pamięci nie irytować innych, wielokrotnie odgrywać sceny z kolegami, z którymi właśnie są w konflikcie-nie scenicznym bynajmniej. W zespole trzeba być dokładnym ,by nie powiedzieć pedantycznym, zdyscyplinowanym, odpowiedzialnym i z determinacją pokonywać swoje słabości.

Gdzie znaleźć dziś nastolatków, którzy sami włożą na swoje barki taki ciężar? Wszystko, czego wymagam na próbach koła jest sprzeczne z ich młodzieńczą naturą. Przychodzą jednak mimo wszystko.. Dlaczego? Niech odpowiedzą sami:

"Dzięki ATUT-owi wzmocniła się moja więź z klasą. Wyćwiczyłem pamięć i cieszę się, że mogłem bawić się aktorstwem"

(Michał Pronobis),

"Tu nabrałam pewności siebie, dowiedziałam się ,jak radzić sobie ze stresem"

(Marcelina Masłowska),

"Dzięki pracy w zespole uwierzyłam w siebie. Teraz wiem, że aby osiągnąć cel, trzeba dużo pracować, trzeba wykazać się cierpliwością. Spotkania z ATUT-em to wspaniała zabawa, tu poznałam wielu przyjaciół"

(Kasia Majewska),

"Czas przedstawień i prób to świetna rozrywka, na pewno lepsza od siedzenia przed blokiem"

(Michał Gaj),

"Dla mnie ATUT to miejsce, w którym mogłem poćwiczyć emisję głosu, dykcję, miejsce, w którym nauczyłem się przełamywać lęk przed występami publicznymi."

(Karol Wiśniewski),

"W naszej grupie zawsze była dobra zabawa, bo przecież oprócz pracy to też jest ważne"

(Sandra Krajewska),

"Chodzę na kółko, ponieważ lubię wyzwania. Od podstawówki występowałam na scenie i tak mi już zostało"

(Paulina Stasiak),

"Uwielbiam spędzać czas z naszą grupą, jestem z tymi ludźmi naprawdę zżyta."

(Martyna Szczepanowska),

"Fajnie jest czasem być kimś innym"

(Ola Przytuła),

"Tu spełniam swoje marzenia"

(Karina Downar).

Ludzie dobrej woli

Tak wielkie przedsięwzięcie, jakim jest spektakl, nawet szkolny, wymaga współpracy wielu ludzi dobrej woli. Od lat mogę liczyć na życzliwe wsparcie dyrekcji naszej szkoły, pomoc koleżanek, z którymi wielokrotnie przygotowywałam widowiska (H.Zawacka- historia,

M.Fudali i A.Głowacka - religia, a także B.Mączkowska, A.Kilińska - biblioteka, H.Wiśniewska i M.Lewandowska - j. polski, J.Marczewska-psychoterapeutka) oraz wspaniałych rodziców, którzy przygotowują rekwizyty (p. T.Wyborski namalował duży olejny obraz drzewa magnolii, ojciec Edyty zrobił katarynkę, p.Gierszewski złotą klatkę dla ptaków), szyją kostiumy, dokumentują naszą pracę (p. S. Kozera przez trzy lata nagrywał wszystkie nasze spektakle), organizują transport, kiedy mamy występy poza szkołą lub poza Toruniem.

To już jest koniec?

Ilekoć mamy próby, po całym dniu pracy moim i uczniów, obiecuję sobie wśród wrzasku i zamieszania, że to przedstawienie będzie ostatnim, bo nie wykrzeszę z siebie więcej sił. Czuję się jak profesor Sztetter, wypalony belfer- biedaczyna, z którego nie zostało ani dymu, ani popiołu. Wtedy jednak przypominam sobie zdarzenie, które miało miejsce w

czasie wycieczki klasowej do Gdańska. Otóż jedyną piosenką, którą uczniowie potrafili razem zaśpiewać była "Ballada podwórkowa o Mickiewiczu" z naszego spektaklu pt. "Chłopak z prowincji". Może więc jednak warto się starać?

Repertuar

Widowiska powstają głównie w oparciu o autorskie scenariusze założyciela i opiekuna grupy.

1. "Smutna historia Królowny Śnieżki"- problem narkotykowy.
2. "Bo Betlejem, to my sami"- jasełka.
3. "Szansa Kuby"- problem nikotynowy.

4. "Gloria in excelsis Deo"- jasełka (adaptacja dramatu)
5. "Miejcie nadzieję"- etos "Solidarności".
6. "Metanoia"- od średniowiecznego skryptorium do ery Gutenberga.
7. "Chłopak z prowincji"- dzieciństwo i młodość A. Mickiewicza.
8. "Magnolie"- problem eurosieroctwa.
9. "Piekielnie dobra szkoła"- "Dziady" cz. II na wesole(adaptacja)
10. "Finis Poloniae?"- widowisko patriotyczne z okazji 90. Rocznicy Odzyskania Niepodległości
11. "Każda pliszka swój ogonek chwali"- spektakl nawiązujący do pasji i postaci Patrona szkoły, Włodzimierza Puchalskiego (w przygotowaniu, premiera 15.04.2010)■

Wojciech Kulisiewicz

Nauczyciel plastyki w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Toruniu, Gimnazjum nr 29

Rozwój zainteresowań w szkole

Współczesna pedagogika, jako nieodłączny element wszechstronnego wychowania człowieka, postuluje wychowanie przez sztukę.

Wrodzony poziom zdolności ucznia może rozwijać się wraz z jego biologicznym rozwojem, poprzez własną aktywność, ale może być też skutecznie stymulowany poprzez kształcenie i ychowanie. Harmonijny rozwój osobowości musi zatem odbywać się na wszystkich etapach edukacji.

Do gimnazjum trafia młodzież w wieku 13-16 lat. Jest to szczególny okres kryzysu twórczości plastycznej. U większości młodzieży następuje zanik zainteresowań dla własnej twórczości, skłonność do zapożyczeń, zanik uczuciowości emocjonalnej w pracach. Szczególnie współcześnie daje się zauważyć wycofanie uczniów z własnych obserwacji, z doświadczania rzeczywistości na rzecz wirtualnej, gotowej informacji.

Motywy inspirującym działania plastyczne staje się niejednokrotnie obowiązek szkolny, co przy skrajnie wygórowanej bądź zbyt niskiej samoocenie, jawi się jako zjawisko wyraźnie niekorzystne.

Nauczyciele przedmiotów artystycznych mają tutaj do spełnienia szczególną "misję", niejako przekazując rzetelną wiedzę, kształtując wrażliwość, dobry gust, ucząc estetyki, wskazując wzorce, umożliwiając kontakt bezpośredni z dziełem czy twórcą.

Oferta szkoły musi trafiać do uczniów o zróżnicowanych zdolnościach kierunkowych i umiejętnościach. Nie wystarczają już tylko lekcje i koła zainteresowań, tym bardziej, że obejmują niezbyt liczną grupę uczniów.

W mojej szkole od szeregu lat wychodzimy do uczniów z szeroką propozycją samorealizacji i

autoprezentacji uczniów. Chętnie odszukują, porównują, poddają publicznej ocenie swoje prace na comiesięcznych wystawach tematycznych w szkolnej galerii.

Uwieńczeniem wielomiesięcznych działań jest od 10 lat "Wieczór Talentów". Zaczynaliśmy kilka lat wcześniej od skromniejszych imprez: indywidualne wernisaże, benefisy, autorskie wieczorki z udziałem twórców profesjonalnych. Zainteresowanie uczniów

przeszło nasze oczekiwania. Każdorazowo wieczory skupiają 60-70 uczniów z różnych klas, prezentujących swe umiejętności: malarskie, literackie, teatralne, muzyczne, taneczne, wokalne, rękodzielnicze, fotograficzne, grafiki komputerowej. Prezentują się sportowcy, modelarze, niezwykli kolekcjonerzy.

Słodki poczęstunek przygotowują talenty kulinarne, a nad wszystkim czuwają talenty techniczne.

Nie zapominają o nas również nasi absolwenci i po raz kolejny i kolejny uczestniczą w ceremonii przejścia przez "Drzwi do kariery" i zgodnie zasiadają ze "wschodzącymi gwiazdami" na szkolnym Parnasie.

Szkolna impreza przerodziła się, właściwie od początku, w imprezę środowiskową z udziałem zaproszonych gości - rodziców, aktorów toruńskich teatrów, muzyków, władz szkolnych.

Przedsięwzięcie to nie ma charakteru konkursu, raczej wspólnej zabawy, świadomego uczestnictwa w życiu kulturalnym, w odbiorze sztuki. Kształtuje relacje uczeń - odbiorca - współtwórca kultury, uczestnik - twórca, odbiorca - badacz, odbiorca - krytyk.

Tutaj wielki ukłon dla uczniów. Dzielnie znoszą reżyserskie uwagi i korekty. Mimo długich przygotowań, nie ma zwolnień z lekcji, ani żadnych ułatwień. Mimo to, ci, którzy raz wystąpili, występują w kolejnych latach.

To jedna z form realizacji zainteresowań. Inną jest edukacja teatralna, czy też przygotowanie warsztatowych prezentacji szkoły podczas "Drzwi Otwartych" i zachęcanie nowych roczników do kontynuacji kulturalnej tradycji szkoły. ■

Maria Kreft

Starszy wizytator Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, Delegatura w Toruniu

Sytuacja dziecka w rodzinie migrującej zarobkowo

W grudniu 2009 r. na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej we wszystkich województwach odbyły się konferencje na temat:

"Sytuacja dziecka w rodzinie migrującej zarobkowo. Prawne, ekonomiczne i psychologiczno-pedagogiczne skutki migracji".

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego konferencja odbyła się 16 grudnia we Włocławku. Organizatorem było Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, a adresatami przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, pracownicy centrów pomocy rodzinie, urzędów pracy oraz sądów rodzinnych. Podczas konferencji poruszone zostały różne aspekty zagadnienia dotyczącego sytuacji dzieci, których rodzice wyjechali z kraju w celach zarobkowych, a w szczególności o konsekwencjach emocjonalno-społecznych dla dzieci pozbawionych opieki rodziców. Przedstawiono również uregulowania prawne dotyczące praw i obowiązków rodziców związanych z edukacją ich dzieci, z podkreśleniem skutków braku wywiązania się z obowiązków jak i konsekwencji niewykorzystania posiadanych praw.

Jednym z zagadnień przedstawionych uczestnikom konferencji był temat dotyczący udzielania dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej w kontekście roli jaką w tym zakresie odgrywają rodzice. Temat został sformułowany następująco: **Prawo rodzica/opiekuna do uzyskania informacji dotyczącej objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną.**

Zagadnienie zostało przedstawione w następujących obszarach:

1. Możliwość uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla ucznia.

2. Uczestnictwo w zajęciach specjalistycznych, w tym nauczanie w klasach terapeutycznych.
3. Zapewnienie uczniom organizacji nauczania zgodnie z ich możliwościami i potrzebami.
4. Rola rodziców w zapewnieniu edukacji dzieciom mającym problemy zdrowotne.

I. Możliwość uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla ucznia.

Organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej w systemie oświaty przechodziła w ostatnim okresie zmiany, które najogólniej można ująć jako przejście od pomagania szkole w kłopotach z uczniem do wspierania dziecka i jego rodziny. Reforma edukacji za nadrzędny cel działania szkoły uznała wspieranie wszechstronnego rozwoju ucznia poprzez harmonijne łączenie nauczania z kształceniem umiejętności i wychowaniem. Zaakcentowała podmiotowe podejście do ucznia jako człowieka mającego prawo do szacunku i indywidualności. Zainicjowała też pełniejsze włączenie rodziny w proces wychowania oraz uczenia.

Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty gwarantuje kształcenie dzieci i młodzieży zgodnie z ich możliwościami i potrzebami, a także zapewnia udzielanie pomocy psychologiczno - pedagogicznej. Artykuł 1 pkt 4 ustawy stwierdza: "System oświaty zapewnia w szczególności: ..., 4) dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej".

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest szczególnym rodzajem wzajemnego oddziaływania osoby pomagającej i wspomaganej. W systemie

oświaty pomoc udzielana jest w przedszkolach, szkołach, placówkach oraz w poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Polega ona na wspieraniu rozwiązywania problemów związanych z rozwojem dzieci i młodzieży oraz ich edukacją i wychowaniem. Korzyści z takiej pomocy mają uczniowie i ich rodzice, a także w pewnym stopniu nauczyciele.

Warunki i sposoby udzielania tej pomocy określają przepisy. Najważniejsze z nich to:

- Rozporządzenie MENiS z 7 stycznia 2003 r. w sprawie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- Rozporządzenie MENiS z 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych,
- Rozporządzenie MEN z 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży,
- Rozporządzenie MEN z 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych,
- Rozporządzenie MEN z 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół,
- Rozporządzenie MENiS w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych.

Z przepisów prawa oświatowego jednoznacznie wynika, że za organizowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej odpowiedzialny jest dyrektor przedszkola, szkoły czy placówki, a poradnie psychologiczno-pedagogiczne muszą służyć wsparciem i pomocą. Wsparcie ze strony poradni polega m.in. na prowadzeniu:

- diagnozy potencjalnych możliwości oraz mocnych stron ucznia, przyczyn trudności szkolnych i wychowawczych
- konsultacji dla uczniów, rodziców i nauczycieli
- terapii rodzin, socjoterapii, terapii logopedycznej
- psychoedukacji rodziców, uczniów, nauczycieli
- doradztwa, mediacji, interwencji w środowisku
- działalności profilaktycznej i informacyjnej
- opiniowania i orzekania w przypadkach określonych przepisami

Aby pomoc psychologiczno-pedagogiczna była skuteczna i zaspakajała potrzeby dzieci i młodzieży, niezbędna jest ścisła współpraca szkół z poradniami oraz włączenie w ten proces rodziców. Dlatego tak ważne jest informowanie rodziców o sposobach i formach udzielania pomocy, a także o ich prawach oraz obowiązkach, które z tą pomocą są związane.

Niezwykle ważne jest uświadomienie rodzicom, że:

1. TYLKO RODZIC MA PRAWO WNIOSKOWAĆ o badanie dziecka w poradni psychologiczno-pedagogicznej, wystawianie opinii lub orzeczenia.

2. BEZ WIEDZY I ZGODY RODZICÓW poradnia nie może tych dokumentów przestać do szkoły.

Wynika z tego, że w sytuacji braku rodzica czy prawnego opiekuna, dziecko może być pozbawione możliwości uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole.

II. Uczestnictwo w zajęciach specjalistycznych.

Rozporządzenie MENiS z 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach określa formy pomocy, którą szkoły są zobowiązane zorganizować dla potrzebujących uczniów.

Formy pomocy to:

- zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze
- zajęcia specjalistyczne: korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne
- socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym
- klasy wyrównawcze
- klasy terapeutyczne
- zajęcia psychoedukacyjne dla uczniów
- zajęcia psychoedukacyjne dla rodziców
- zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu
- porady dla uczniów
- porady, konsultacje i warsztaty dla rodziców i nauczycieli

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana jest w szkołach i placówkach na wniosek ucznia, rodziców, nauczyciela, w szczególności nauczyciela uczącego ucznia i nauczyciela prowadzącego zajęcia specjalistyczne, pedagoga, psychologa, logopedy, doradcy zawodowego, poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej. W sytuacji, kiedy wniosek o udzielenie określonej formy pomocy nie jest wnioskiem rodziców, aby uczeń mógł z niej skorzystać, wymagana jest zgoda jego rodziców (por. 5 ust. 6 cytowanego wyżej rozporządzenia).

Rozporządzenie określa również warunki i organizację zajęć specjalistycznych:

- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne organizuje się dla uczniów, u których stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się, ... liczba uczestników zajęć wynosi od 2 do 5 uczniów
- zajęcia logopedyczne organizuje się dla uczniów z zaburzeniami mowy, ... liczba uczestników zajęć wynosi od 2 do 4 uczniów
- zajęcia socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym organizuje się dla uczniów z dysfunkcjami i zaburzeniami utrudniającymi funkcjonowanie społeczne, ... liczba uczestników wynosi od 3 do 10 uczniów

Ważną formą pomocy psychologiczno-pedagogicznej są klasy terapeutyczne. Organizuje się je dla uczniów wykazujących jednorodne lub sprzężone zaburzenia wymagające dostosowania organizacji i procesu nauczania do specyficznych potrzeb edukacyjnych oraz długotrwałej pomocy specjalistycznej. Objęcie ucznia nauką w klasie

terapeutycznej wymaga opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej.

Objęcie ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, daje szansę na pokonanie trudności w uczeniu się i na odniesienie szkolnego sukcesu. Brak rodziców czy osób, które prawnie reprezentują dziecko niejednokrotnie uniemożliwia uzyskanie tej pomocy. To rodzice muszą zadbać o zbadanie dziecka w poradni, uzyskać odpowiednią opinię oraz dostarczyć ją do szkoły. Przepisy wymagają również zgody rodziców na organizowanie różnych form tej pomocy w szkole. Aby pomoc udzielana dziecku była skuteczna i efektywna, współpraca z rodzicami w zakresie systematyczności udziału dziecka w zajęciach oraz ćwiczeń wykonywanych w domu, jest nieodzowna.

III. Zapewnienie uczniom organizacji nauczania zgodnie z możliwościami i potrzebami.

Oprócz wskazanych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej każdy nauczyciel - w oparciu o rozporządzenie w MEN z 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych - jest zobowiązany dostosować wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom. Dostosowanie wymagań odbywa się na podstawie stosownej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej lub specjalistycznej. Rozporządzenie nakazuje również dostosować wymagania edukacyjne dla uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Wskazane rozporządzenie o ocenianiu daje także możliwość zwolnienia ucznia z wadą słuchu lub z głęboką dysleksją rozwojową z nauki drugiego języka obcego. § 10 ust. 1 stwierdza, że "Dyrektor szkoły, na wniosek rodziców/prawnych opiekunów oraz na podstawie opinii odpowiedniej poradni psychologiczno-pedagogicznej lub specjalistycznej, zwalnia ucznia z wadą słuchu lub z głęboką dysleksją rozwojową z nauki drugiego języka obcego".

Rozporządzenie w sprawie oceniania umożliwia też uczniowi ze specjalnymi trudnościami w uczeniu się przystąpienie do sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego w warunkach i formie dostosowanych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia. § 37 ust 1 stwierdza "Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się mają prawo przystąpić do sprawdzianu lub egzaminu gimnazjalnego w warunkach i formie dostosowanych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, na podstawie opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej, albo niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym niepublicznej poradni specjalistycznej.

W każdej ze wskazanych sytuacji udzielenie dziecku pomocy jest możliwe wtedy, gdy szkoła będzie dysponowała odpowiednio opiniami lub orzeczeniami wydanymi przez uprawnione do tego poradnie. Udział rodziców w zorganizowaniu tego rodzaju pomocy jest nieodzowny. Rola rodziców w umożliwieniu tym uczniom odniesienia sukcesu jest jednoznaczna.

W wielu szkołach, w szczególności w gimnazjach są uczniowie, którzy mają kłopoty z nauką. Prawo daje tym uczniom możliwość innej organizacji nauczania w klasach przysposabiających do pracy. § 8 ust. 1 i 2 rozporządzenia MEN z 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutow publicznego przedszkola oraz publicznych szkół, załącznik nr 3 sprawie ramowego statutu w publicznym gimnazjum stwierdza:

1. Dla uczniów, którzy po rocznym uczęszczaniu do gimnazjum i ukończeniu 15 roku życia nie rokują ukończenia gimnazjum w normalnym trybie, mogą być tworzone oddziały przysposabiające do pracy.
2. Dyrektor gimnazjum po zapoznaniu się z sytuacją i możliwościami ucznia, na podstawie uchwały rady pedagogicznej, za zgodą rodziców/prawnych opiekunów przyjmie ucznia do oddziału przysposabiającego do pracy, uwzględniając opinię wydaną przez lekarza oraz opinie poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej.

IV. Rola rodziców w przyjmowaniu uczniów mających problemy zdrowotne do szkół ponadgimnazjalnych.

Na podstawie przepisów regulujących przyjmowanie uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych, uczniowie z problemami zdrowotnymi, którzy ze względu na stan zdrowia mają ograniczone możliwości wyboru kierunku kształcenia mogą być w pierwszej kolejności, w przypadku równorzędnych wyników uzyskanych w postępowaniu kwalifikacyjnym, przyjęci do klasy pierwszej szkoły ponadgimnazjalnej. Problemy zdrowotne uczniów muszą być potwierdzone opinią publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej.

Dzieciom i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły zapewnia się indywidualne obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne lub indywidualne nauczanie. Taką formę nauczania organizuje dyrektor przedszkola lub szkoły na podstawie orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania. Nauczania indywidualne powinno być zorganizowane w miejscu pobytu dziecka, w szczególności w domu rodzinnym. Rodzice zobowiązani są do zapewnienia właściwych warunków, aby taka forma nauczania dała dziecku, które z przyczyn zdrowotnych nie może uczęszczać do szkoły, możliwość zdobycia odpowiedniej - zgodnej z jego potrzebami i możliwościami - wiedzy i umiejętności.■

Dom rodzinny pierwszą szkołą dobrego wychowania

Dom rodzinny jest pierwszą "instytucją", która kształtuje serce i umysł młodego człowieka. Jest miejscem, do którego niejednokrotnie wraca się pamięcią, będąc już osobą w pełni dojrzałą. To z nim wiążą się szczęśliwe chwile i wspomnienia, zapach parzonej kawy, świeżego pieczywa oraz matczynego ciepła. Azyl, oaza miłości, arkadia są najtrafniejszymi określeniami domu, w którym przyszło niejednemu z nas wzrastać.

Stosunkowo niedawno, jeszcze przed wybuchem II wojny światowej, dom rodzinny spełniał bardzo ważną rolę wychowawczą i edukacyjną. Przyczyniał się w sposób szczególny do formacji intelektualno-duchowej najmłodszego pokolenia. Nauczał podstawowych prawd wiary i otwierał nowe horyzonty, modelując światopogląd i charakter dziecka. Czuwał nad jego rozwojem oraz przysposabiał konsekwentnie do życia w społeczeństwie i w rodzinie. To on pełnił wprawdzie rolę placówki przedszkolnego i początkowego nauczania. Obecnie odeszło się już od tego modelu. Rodziców zastępują żłobki, przedszkola i szkoła. Pomimo tego rodzice nadal mają ogromny i przeważający wpływ na swoje dzieci.

Pierwsi pedagodzy

Rodzice są pierwszymi nauczycielami swoich dzieci, pierwszymi pedagogami, wychowawcami i pierwszymi katechetami. Stanowią oni dla swoich pociech autorytet i wzór do naśladowania. Ich przykład pociąga bardziej niż nauki słowne, choć i te odgrywają bardzo istotne znaczenie w formowaniu młodego umysłu. Ciepło rodzinnego domu oraz klimat wzajemnej miłości i szacunku sprzyjają budowaniu fundamentów pod przyszłą dojrzałą dorosłość.

Matka i ojciec przekazują swoim dzieciom wiedzę o świecie i wpajają wartości, takie jak: umiłowanie dobra, piękna i prawdy etc. Te nauki, rady i wskazówki procentują w dorosłym już życiu. Rodzice, wychowujący swoje pociechy, wkładają dużo trudu w edukację dzieci, nie szczędząc swojego czasu i wysiłku. Jest to ich misja, której oddają się całym sercem. Wykładają, na poziomie elementarnym, szereg przedmiotów, takich jak: język polski, historia, geografia. Uczą szacunku dla ludzi starszych, niepełnosprawnych i ubogich, a także wszelkiej pomocy ludziom potrzebującym. Rodzice uwrażliwiają dzieci na potrzeby bliźnich oraz na piękno otaczającego świata. Mają ogromny wpływ na kształt ich przyszłego życia. Są niejako rzeźbiarzami ich człowieczeństwa i kondycji psycho-duchowej, wnosząc bezcenny kapitał w ich życie.

Ks. Jerzy Popiełuszko głosił, że pierwszeństwo w wychowaniu dzieci mają rodzice, następnie zaś szkoła i środowisko: "Życie dziecka zaczyna się pod sercem matki. To matka ponosi największą trudność, aby dziecko na świat wydać, a potem rodzice, by dziecko wychować. W procesie wychowania bierze również udział szkoła

i całe społeczeństwo. W pracy swej jednak szkoła powinna być zależna od rodziców. Szkoła nie może niszczyć w dziecięcych duszach tych wartości, które wszczepiła rodzina"¹. Słowa te zostały wypowiedziane dwadzieścia pięć lat temu. Nadal jednak zachowują one swą aktualność i ponadczasowość.

Zasady dobrego wychowania

Czym charakteryzuje się dobre wychowanie? Jest to pytanie zasadnicze dla każdej kobiety i mężczyzny obdarzonych potomstwem. Macierzyństwo i ojcostwo zmienia życie współmałżonków, ukierunkowuje i wypełnia je bardzo szczerze. Niejako "przezwiera" dotychczas uporządkowany świat do góry nogami. Wcześniejsze zobowiązania schodzą na dalszy plan. Przychodzące na świat dziecko wyznacza i określa rytm dnia codziennego swoich rodziców. Przewartościowuje ono ich życie. Od tego momentu wszystko jest mu podporządkowane. Ono nadaje sens i motywuje do działania.

Zasady dobrego i poprawnego wychowania nie zmieniają się od pokoleń. Do dobrego tonu należało i nadal należy bycie szczerym, prawdomównym, miłym, uprzejmym i jednocześnie powściągliwym. Dziecku trzeba wpajać takie wartości, jak: Bóg, Honor, Ojczyzna. Rodzice, w poczuciu obowiązku, powinni uczyć swoje pociechy szacunku do każdego człowieka, niezależnie od jego kondycji społecznej. Dobre wychowanie to wystrzeżenie się obmowy, gadulstwa, ferowania sądów, a także wyśmiewania i ośmieszania drugich.

Zofia z Czartoryskich Zamoyska w Radach dla córki kreśli dla swojego dziecka takie oto porady: "Staraj się zawsze pozyskać przychyłność ogólną, jest ona łatwa do zyskania, a tak jest miłą i wygodną. Jeden z warunków jej pozyskania jest, aby nigdy nie mówić źle o nikim, nigdy nie wyśmiewać się z nikogo. Nie można wprawdzie czasem powstrzymać się od żartowania między swymi z niektórych ludzkich dziwactw, ale przynajmniej nigdy nie pozwól sobie tego w świecie. Ani tych szeptów, ani tych domyślników, ani tych cichych śmiechów pomiędzy dwiema lub trzema osobami... Wszystko to jest oznaką złego wychowania i nieprzyzwoitego tonu..."². Owe matczyne wskazówki dla córki nie straciły na znaczeniu i aktualności. Wciąż zachowują one swą świeżość i koloryt. Każdy rodzic, który pragnie wychować swoje dziecko na odpowiedzialnego, mądrego i dojrzałego moralnie człowieka, kierującego się w życiu zasadami, powinien rady te wziąć sobie głęboko do serca i uczynić je swoją myślą przewodnią.

Umysł dziecka należy kształtować od najwcześniejszych lat, bowiem jest on najbardziej chłonny i podatny na naukę. Rodzice mają przemożny wpływ na swoje potomstwo i na jego odbiór świata. To od nich w głównej mierze zależy jakim kodeksem moralności będzie posługiwało się w przyszłości ich dziecko. Oni kształtują charakter swojego syna lub córki.

Rodzina pierwszą nauczycielką prawd wiary

Pierwszą szkołą wiary dla dorastającego dziecka jest dom rodzinny. Rodzina jest ponadto szkołą prawdy o człowieku, szkołą szacunku dla każdej ludzkiej istoty, a także szkołą otwartości na Boga i bliźniego. Jest również miejscem formowania prawego sumienia. To na matce i ojcu, pod warunkiem, że są oni wierzący, spoczywa obowiązek przekazania elementarnych prawd wiary oraz wiedzy o Bogu i Jego przymiotach. Są oni powołani do świadectwa o Bożej miłości. Rodzice ofiarują swojemu dziecku najpiękniejszy dar, jakim jest dar wiary.

Małżonkowie wprowadzają swoją pociechę w arkana wiary. Są jej depozytariuszami i szafarzami. Troszczą się nie tylko o zapewnienie dziecku odpowiedniego poziomu bytu materialnego, lecz dbają szczególnie o jego rozwój i dobro duchowe.

Wychowanie do miłości

Rozsądni rodzice powinni uczyć swoje dzieci okazywania współczucia i niesienia pomocy pokrzywdzonym przez życie ludziom, tzn. uczyć ich aktów

miłości i miłosierdzia wobec bliźnich. Poczucie odpowiedzialności za los drugiego człowieka i kształt jego życia winno kiełkować i wzrastać wraz z dzieckiem. Dzięki takiej postawie wychowawczej dziecko kształtuje swój charakter, wyzbywając się egoizmu, małoduszności i interesowności. Przykład musi płynąć jednak z góry. Rodzice wpieryw powinni czynić takie drobne gesty miłosierdzia, jak: jałmużna, ustąpienie w środkach transportu miejsca osobom starszym i schorowanym itd.

Dzieci są uważnymi obserwatorami. Nic tak usilnie nie przemawia do dziecka, jak piękne, pełne miłości, świadectwo życia swoich rodziców. Rodzina jest zasadą, na której maluch, a następnie nastolatek opiera swój świat. Jest ona szkołą dobrego wychowania, szkołą miłości i szacunku.

Przypisy

¹ Homilia podczas Mszy św. za Ojczyznę z lutego 1984 roku [w:] Ks. Jerzy Popiełuszko, *Kazania*, s. 61.

² Zofia z Czartoryskich Zamoyska, *Rady dla córki* [w:] E. Polak-Pałkiewicz, *Wychować damę i dżentelmena*, „Polonia Christiana”, nr 7, marzec-kwiecień 2009, s. 60. ■

Anna Krajewska

Przedszkole Miejskie nr 2 im. Jana Brzechwy w Toruniu

Bajkowy, dziecięcy świat... nauka i ukojenie

Prosiaczek wspiął się na paluszkach i szepnął:

- Puchatku!

- Co, Prosiaczku?

- Nic - rzekł Prosiaczek, biorąc Puchatka za łapkę

- chciałem się tylko upewnić, czy jesteś.

Alan Alexander Milne
"KUBUŚ PUCHATEK"

Jak wielu z nas, żyjąc w dzisiejszym świecie pełnym zawiści, walki, chorób, pragnie choć na moment uciec tam, gdzie nikt nas nie znajdzie. Ilu z nas budząc się rano z natłokiem zmartwień, marzy o chwili bez troski, o możliwości przeniesienia się w świat fantazji, w świat nierealny, gdzie wszystko dzieje się tak, jak my tego chcemy. W świat, gdzie wszystko jest kolorowe, piękne, daje nam poczucie zadowolenia, szczęścia. Tego potrzebują dzieci. Bajkowego dzieciństwa.

Wszyscy zdajemy sobie sprawę z tego, że są dzieci, którym los zabrał możliwość prawidłowego rozwoju, poznawania świata za pomocą wszystkich bodźców, z mamą i tatą u boku, w bezpiecznym domowym zakątku. Często jest to świat pełen bólu, smutku i tęsknoty.

Wtedy potrzebne są osoby, które w sposób profesjonalny sprawią, że dziecko na nowo odzyska swoją wewnętrzną radość. Te osoby to:

Rodzic - Terapeuta ← Dziecko → Pedagog - Terapeuta

Za pomocą bajki zarówno rodzic jak i pedagog są w stanie pomóc dziecku rozwiązać jego małe, wielkie

problemy, w zgiełku codziennych dziecięcych zmartwień, bólu, pokazać świat bardziej kolorowy, pozytywny, pełen dobrych, wesołych postaci.

"Przy pomocy bajki dziecko poznaje rozwiązanie trudnych sytuacji, nie przekraczając przy tym własnych granic. Przekazywane informacje pochodzą ze świata, który dziecko rozumie najlepiej - ze świata bajek. Czuje się więc bezpieczne i zrozumiane. Bajki to również cudowny sposób na budowanie więzi między rodzicem, terapeutą oraz dzieckiem".¹

Dlatego bardzo ważne jest, aby nawiązać więź emocjonalną z dzieckiem. Dla dziecka ogromne znaczenie ma fakt, że w świat bajek wprowadza go osoba mu bliska, która je rozumie, budzi pozytywne emocje.

Dlaczego "bajka" ma tak ogromne znaczenie dla każdego dziecka?

• "... To najbliższe dziecku utwory, w którym świat realny miesza się z fantastycznym i razem tworzą zrozumiałą rzeczywistość, że dzieci uwielbiają baśnie. Kto umie je czytać i opowiadać, ma klucz do dziecięcych serc. Dzieci w tej krainie czują się doskonale, mogą tam znaleźć przyjaciół, przeżyć wspaniałe przygody, a przede

wszystkim pozbyć się lęku. Dziecko zapoznaje się w nich z sytuacjami wzbudzającymi niepokój oraz znajduje cudowne rozwiązania problemów. W bajkowym świecie rządzą reguły dobra i ono zawsze zwycięża. Szczęśliwe zakończenie daje dziecku, które już na początku czuło się bohaterem albo uczestnikiem zdarzeń, przyjemne uczucie sukcesu."²

- Dziecko czuje się pewniej, kiedy wie, że nie tylko ono ma swoje problemy, że są postaci, które muszą radzić sobie ze "złem".
- Jego złe myśli zastępują rozważania na temat sytuacji, które zadziały się w kolorowej, wesołej bajeczce.
- Pozytywne nastawienie to połowa sukcesu dziecka w walce z chorobą, dlatego rolą naszą jest dostarczać dziecku jak najwięcej odpowiednich bodźców, dbających o Jego stan psychiczny - "poprawa naszego funkcjonowania emocjonalnego zazwyczaj przekłada się na lepsze i sprawniejsze działanie naszego całego organizmu. Jest wtedy silniejszy, bardziej odporny. W mniejszym stopniu odczuwać możemy dolegliwości uboczne wynikające z leczenia. Poprawa naszego funkcjonowania emocjonalnego wiąże się także z lepszym działaniem układu odpornościowego. Jest wtedy aktywniejszy i silniejszy, ma większy wkład w zmaganie się z chorobą i obronę przed niepożądanymi infekcjami i wirusami"³
- Odbierana przez dziecko treść bajek ma wpływ na Jego twórczość plastyczną, dziecko uwielbia przekładać na twór rzeczywistości to, co usłyszał, chce to zrobić jak najlepiej, starając się przekazać osobom ze swojego otoczenia, swój obraz i wyobrażenia o usłyszanych treściach bajkowych - "Twórczy wysiłek dziecka może dać wtedy dobre rezultaty, gdy wypływa z wewnętrznej potrzeby, własnych spostrzeżeń, wyobrażeń i przeżyć emocjonalnych."⁴
- Bajka jest takim utworem, który rozwija i kształtuje osobowość dziecka. Przez pryzmat bajki poznaje ono świat, doświadcza bycia w różnych środowiskach. Zapoznaje się z celami, do których dąży człowiek, poznaje sens egzystencji, uczy się wzorów zachowań, poznaje normy moralne, które są oczekiwane i nagradzane. Bajki przez to, że pokazują część rzeczywistości zachęcają do jej poznania. Jedną z ważniejszych ról bajki jest rozwijanie wyobraźni⁵ - Jak wcześniej wspomniałam ważne jest poznanie psychiki dziecka, jego wrażliwości, potrzeb i w związku z tym faktem, właściwe dobranie literatury, która ma nieocenione znaczenie dla pobudzania wyobraźni dziecka, a przez to budowanie w nim stosunku zarówno do siebie jak i otaczającego go świata.
- Odpowiednio dobrana do wieku dziecka literatura daje mu wzór do naśladowania, wzbogaca słownictwo dziecka, które zaintrygowane zapamiętuje tekst, powtarza, recytuje, przekazuje podczas zabawy.
- Kształtuje w dziecku wartości moralne, przedstawiając dobitnie dobro i zło, popierając przykładami podkreśla, że dobro panujące na świecie musi tryumfować.
- "...to także doskonały sposób na budowanie więzi rodzica z dzieckiem. Pozwala ona nawiązać bliższy kontakt z maluchem, zrozumieć jego sytuację, emocje, sposób patrzenia na świat. Przy pomocy bajki rodzic może udzielić dziecku lepszego wsparcia, które trafi w samo serduszko malucha. Malec poczuje się zauważony i rozumiany. To wszystko zbuduje jego

poczucie bezpieczeństwa i bycia ważnym oraz kochanym..."⁶

Reasumując i jednocześnie cytując za Anną Cwynar, pragnę podkreślić, że bajka:

- wzmacnia samo uznanie dziecka
- zapewnia emocjonalny rozwój dziecka
- uczy wartości moralnych
- poszerza wiedzę ogólną, rozbudza zainteresowania
- buduje mocną więź między dorosłym i dzieckiem
- rozwija wrażliwość i empatię
- uczy myślenia, poprawia koncentrację
- zapobiega uzależnieniu od telewizji i komputera
- kształtuje na całe życie nawyk czytania i zdobywania wiedzy"⁷

Bajka to studnia pełna pomysłów na pomoc dziecku, tylko musimy chcieć i potrafić je wykorzystać. Bajka ma przykuć uwagę, rozbudzić ciekawość, rozwijać wyobraźnię i inteligencję dziecka, a to wszystko musi współgrać z jego potrzebami, problemami, pytaniami.

Bajka dla dziecka, które chłonie wszystko z zewnątrz jak gąbka, jest przewodnikiem po nie zawsze prostej drodze. Ona uczy, co jest dobre, a co złe, jakie wartości są ważne, jak należy postępować, wzbudza pozytywne emocje, rozbudza nadzieje, odpycha smutki i sprawia, że dziecko doświadcza dzieciństwa w prawidłowy sposób. Nie odbierajmy tego dzieciom. Bądźmy obok, aby przekazać te odpowiednie wartości poprzez naturalną formę wychowawczą oraz terapeutyczną jaką jest bajka. Ta nieświadoma nauka oraz jakże często potrzebna forma terapii ma znacznie wyższą wartość aniżeli sztywno określone zasady opiekuńczo - wychowawczo - dydaktyczne. Dziecko - jak mało kto - potrafi słuchać, obserwować i przyswajać przekazywane treści, nie zapominajmy o tym. Dajmy tylko dobry przykład a odniesiemy wychowawczy i terapeutyczny sukces!

Wybrane wypowiedzi dzieci.

Przypisy

- ¹ http://www.nintu.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=47&Itemid=101
- ² Małgorzata Pawlik PCDZN w Puławach, *Bajkoterapia jako nowoczesna metoda pomocy dziecku w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym*
- ³ Mgr Maciej Stroński, psycholog. Centrum Medyczne BIOS Warszawa.
- ⁴ J. Cybułska-Pisiorek, *Twórczość plastyczna dziecka w wieku przedszkolnym*, Warszawa 1976, WSiP. s. 131.
- ⁵ M. Molicka, *Bajki terapeutyczne dla dzieci*, Leszno 1998, s. 28.
- ⁶ mgr Marta Żysko-Pałuba, psycholog dziecięcy, Pracownia Psychologiczna NINTU
- ⁷ Anna Cwynar - <http://www.publikacje.edu.pl/publikacje.php?nr=5880> ■

Funkcjonowanie ucznia z padaczką w szkole

Jak trudna jest ścieżka edukacyjna osoby przewlekle chorej, doskonale wiedzą uczniowie cierpiący na padaczkę oraz ich rodzice i prawni opiekunowie.

Od 25 lat pracuję w szkole szpitalnej w Bydgoszczy. Przez ostatnich siedem miałam okazję wysłuchać wielu uwag i opinii dotyczących postrzegania dziecka chorego na padaczkę w środowisku szkolnym. Wiele osób odczuwa duży stres, obcując z chorym na padaczkę. Wynika on najczęściej z braku wiedzy na temat choroby i sposobu postępowania w przypadku ataku. W konsekwencji większość uczniów borykających się z tą jednostką chorobową kierowana jest na indywidualny tok nauczania, w trakcie którego dziecko nie jest w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb społecznych i emocjonalnych. Domowa izolacja, brak sytuacji wychowawczych przygotowujących do funkcjonowania w grupie rówieśniczej może wywołać u dziecka wiele frustracji i niewłaściwą ocenę samego siebie. Indywidualny tok nauczania zdaniem większości rodziców chorych dzieci jest wygodny dla szkoły, ale nie dla ucznia.

Padaczka to zespół objawów spowodowanych nadmiernymi wyładowaniami neuronów i nieprawidłowym rozprzestrzenianiem się pobudzenia do mózgu. Jednorazowy atak nie jest podstawą do postawienia diagnozy o chorobie, jeśli jednak pojawiają się one cyklicznie, stają się chorobą przewlekłą.

Napady padaczkowe polegają na nagłym wystąpieniu zespołu objawów somatycznych w postaci naprężenia ciała, drgawek, szczękościsku, ślinotoku, bezwiednego oddania moczu, utraty przytomności. Typowy atak trwa do 3 minut i nie można przerwać go potrząsaniem czy mówieniem. Poza w/w symptomami bardzo często można spotkać objawy częściowe lub nietypowe w postaci napadów ruchowych takich jak: drżenie kącika ust, kciuka, mruganie powiek, niekontrolowane ruchy głowy czy też krótkotrwałe napady nieświadomości. Ataki u dzieci przebiegają bardzo różnorodnie i rzadko przybierają postać groźną z opowiadań i ustnych przekazów przypadkowych ludzi. Czasami łatwo możemy przeoczyć atak padaczki, a chwilowe tzw. "zamyślenie się" potraktować jak zwykłą reakcję dziecka, wynikającą z jego znużenia bądź zmęczenia. Wspólną cechą wszystkich ataków jest to, że są one napadowe, powtarzalne i trwają krótko.

Każde dziecko z zdiagnozowaną padaczką ma pełne prawo do normalnego trybu życia oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Uważam, że nauczyciel - wychowawca powinien

uczynić wszystko, by jego chory uczeń miał szansę brania udziału w zajęciach lekcyjnych na terenie szkoły. Z rozmów z dziećmi cierpiącymi na to schorzenie oraz ich rodzicami wynika, iż obawa przed dyskryminacją powoduje ukrywanie choroby. Przyczyną wykształcenia się niewłaściwych zachowań dziecka mogą być także postawy nadmiernie ochraniające, wstrzymujące często rozwój samodzielności dziecka oraz powodujące wysokie uzależnienie się chorych od opiekunów.

Wprawdzie wystąpienie napadów padaczkowych jest trudne do przewidzenia, gdyż mogą być one prowokowane przez przemęczenie, błyski świetlne, nagłe zdenerwowanie, stres to jednak właściwe postępowanie otoczenia pozwoli chorym uczniom prowadzić normalne życie także na terenie szkoły.

Negatywną reakcją emocjonalną rówieśników czy też wszystkich potencjalnych obserwatorów (także nauczycieli), można wyeliminować, propagując podstawową wiedzę na temat objawów oraz udzielania pierwszej pomocy w przypadku ewentualnego ataku. Warto wiedzieć, że zachowanie spokoju w trakcie napadu oraz usunięcie wszystkich przedmiotów, o które dziecko mogłoby się uderzyć w trakcie, to podstawowe czynności opiekuńcze jakie powinien wykonać nauczyciel oraz każda osoba będąca przypadkowym obserwatorem. Gdy jesteśmy świadkiem napadu padaczkowego, musimy - przede wszystkim - pozostać przy chorym, pilnując, by nie doznał on obrażeń. Gdy uczeń upadnie, wystarczy delikatnie podtrzymać jego głowę, aby w czasie drgawek nie doszło do mechanicznych urazów. Ułożenie chorego na boku ułatwi drożności dróg oddechowych. Można poluzować kołnierzyk, rozpiąć guzik pod szyją i spokojnie wezwać pielęgniarkę szkolną lub zadzwonić po karetkę pogotowia.

Zdaniem pani dr n. med. Marzenny Wesołowskiej uczeń chory na padaczkę powinien uczestniczyć w zajęciach edukacyjnych w szkole (dotyczy to także zajęć z wychowania fizycznego), a o poziomie jego nauczania powinien decydować poziom intelektualny, a nie choroba. Jedynie w przypadku padaczki lekoopornej można zmodyfikować tryb nauczania.

Uważam, że zmieniając istniejące stereotypy myślowe dotyczące padaczki, pozwolimy naszym chorym uczniom prowadzić normalny tryb życia i stworzymy im szansę na prawidłowy rozwój społeczny i emocjonalny. Mało kto wie, że Ludwig van Beethoven, Fiodor Dostojewski, Juliusz Cezar, a także Napoleon Bonaparte cierpieli na tę kłopotliwą przypadłość. Może więc warto wyjść naprzeciw dzieciom, którym życie zafundowało trudne i kręte ścieżki edukacyjnej wędrówki?■

Z PRAKTYKI NAUCZANIA I WYCHOWANIA

Agnieszka Przybyszewska
Konsultant KPCEN w Toruniu

Jak przekazywać informacje rodzicom o wynikach egzaminów uczniowskich?

W numerze "45 Minut" "Uczyć, aby nauczyć" zaproponowałam dwa, z cyklu pięciu scenariuszy spotkań z rodzicami.

Przypomnę, że pierwsze spotkanie dotyczyło podstawowych informacji o sprawdzianie. Natomiast celem drugiego spotkania było zaznajomienie rodziców ze standardami wymagań edukacyjnych w kontekście tego, co uczeń powinien wiedzieć i umieć na sprawdzianie.

W tym artykule prezentuję propozycję trzeciego oraz czwartego spotkania z rodzicami. Podczas trzeciego spotkania warto uświadomić rodzicom, że mają duży wpływ na rozwój swojego dziecka. Proponuję takie spotkanie przygotować przed egzaminem próbnym, może to być pod koniec klasy V lub na początku klasy VI - spotkanie tematyczne poświęcone tylko temu zagadnieniu.

Scenariusz spotkania III

TEMAT: Jak rodzice mogą wspierać proces edukacyjny dziecka?

CEL GŁÓWNY: zmotywowanie rodziców do wspierania dziecka w procesie uczenia się

CELE SZCZEGÓŁOWE: Uczestnik będzie miał możliwość:

- dowiedzieć się jakie są przykłady czynników mających wpływ na edukację dzieci
- podzielić się własnymi spostrzeżeniami
- wymienić czynniki, które w jego odczuciu mogą mieć wpływ za uczenie się dziecka
- doświadczyć pracy zespołowej

METODY: mini wykład, burza mózgów

MATERIAŁY: plakaty z przykładowymi czynnikami, flipcharty

CZAS: 45 - 90 minut

PRZEBIEG:

1. Prezentacja dotycząca czynników kontekstowych.

Wyniki sprawdzianu mają charakter przede wszystkim informacyjny. Wnioski mogą być sformułowane tylko w połączeniu z analizą czynników, które mają wpływ na poziom osiągnięć uczniów.

Istnieją trzy grupy czynników, które w znacznym stopniu mogą wpłynąć na poziom osiągnięć uczniów:

- A. CZYNNIKI INDYWIDUALNE (UCZNIOWSKIE)
- B. CZYNNIKI ŚRODOWISKOWE
- C. CZYNNIKI PEDAGOGICZNE (SZKOLNE)

Podajemy kilka przykładów czynników indywidualnych ze wskazaniem, iż na niektóre nie ma uczeń wpływu, np. płeć, inteligencja, a na sporą część czynników ma wpływ, np. motywacja wewnętrzna, zainteresowania, czas przeznaczony na pracę domową, sprawność psychoruchowa.

2. Ćwiczenia z udziałem rodziców. Opracowanie czynników środowiskowych - praca w grupach. Przed samodzielną pracą rodziców omówić dwa przykłady czynników.

Ćwiczenie 1. Wymień wszystkie znane ci czynniki środowiskowe mające wpływ na osiągnięcia uczniów.

Ćwiczenie 2. Podziel czynniki na dwie grupy: I - to te, na które mają wpływ rodzice. II - to te, które nie zależą od rodziców.

3. Omówienie ćwiczenia.

PODSUMOWANIE SPOTKANIA:

Zwrócić uwagę rodzicom: na co mam wpływ, by pomóc dziecku w nauce. Można podać rodzicom kilka wskazówek, np. aby rodzice pomagali dzieciom rozpoznawać swoje mocne i słabe strony i ograniczenia, by na tej bazie tworzyły swój warsztat,

by uczyli dzieci racjonalnego planowania i wykorzystywania czasu. Oprócz tego warto zwrócić uwagę, by nie odrabiali za dzieci prac domowych oraz by nie porównywali ich z rówieśnikami czy rodzeństwem. Można zachęcić rodziców, by proponowali pociechom wspólna naukę, podsuwali ciekawe informacje. Ważne, aby każdy rodzic zauważał postępy swego dziecka i wzmacniał motywację do nauki poprzez, np. pochwałę czy inne nagrodzenie sukcesu.

Spotkanie czwarte dobrze jest zorganizować po sprawdzianie próbnym.

Scenariusz spotkania IV

TEMAT: Moje dziecko po egzaminie próbnym.

CEL GŁÓWNY: zapoznanie rodzica z arkuszem egzaminacyjnym.

CELE SZCZEGÓLOWE: Uczestnik będzie miał możliwość:

- zobaczyć jak wygląda arkusz egzaminacyjny
- odnieść swoją dotychczasową wiedzę o egzaminie do realiów
- spróbować określić co oznacza wynik dziecka

METODY: praktyczna, dyskusja

MATERIAŁY: arkusze próbnego egzaminu, karty pracy

CZAS: 60 - 90 minut

PRZEBIEG:

1. Prezentacja pierwszej strony z arkusza.
2. Omówienie zadań z arkusza próbnego.

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia sprawdzianu!

WPISUJE UCZEŃ

KOD UCZNIKA:

DATA URODZENIA UCZNIKA: dzień miesiąc rok

UZUPELNIĄ ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

miejsce na naklejkę z kodem

dysleksja

**SPRAWDZIAN
W SZÓSTEJ KLASIE
SZKOŁY PODSTAWOWEJ**

KWIECIEŃ 2009

Instrukcja dla ucznia

- Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 8 stron. Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś nauczycielowi.
- Na tej stronie i na kartce odpowiedzi wpisz swój kod i datę urodzenia.
- Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
- Rozwiązania zapisuj długopisem albo piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
- W zadaniach od 1. do 20. są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Odpowiada im następujący układ kratek na karcie odpowiedzi:

A	B	C	D
---	---	---	---

- Wybierz tylko jedną odpowiedź i zamaluj kratkę z odpowiadającą jej literą – np. gdy wybrałeś odpowiedź „A”:

	B	C	D
--	---	---	---

- Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomyliłeś, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź.

A	B	C	D
---	---	---	---

- Rozwiązania zadań od 21. do 25. zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
- Ostatnia strona arkusza jest przeznaczona na brudnopis. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane.

Powodzenia!

Czas pracy:
60 minut

Liczba punktów do uzyskania: 40

S-1-092

Dokładność prezentacji będzie uzależniona od wiedzy rodziców i ich udziału w poprzednich spotkaniach. Omówienie może sprowadzić się do krótkiego wyjaśnienia zadań otwartych, podanie poprawnych odpowiedzi i prezentacji najczęstszych błędów. Ważne jest określenie dalszych działań, które pomogą w rozwoju ucznia. Zwrócenie uwagi na to co może zrobić szkoła, a w jakim zakresie mogą pomóc rodzice, np. zainteresowanie się pracą domową ucznia.

Ćwiczenie 1. Analiza arkusza z komentarzem nauczyciela.

Ćwiczenie 2. Omówienie tabeli staninowej w proponowanej formie.

Odpowiedź na pytanie: Co oznacza wynik mojego dziecka?

PRZYKŁAD INTERPRETACJI WYNIKÓW Z 2008 ROKU			
Poziom wyników	Nazwa poziomu	Przedział punktowy z 2008 roku	Opis
9	najwyższy	37-40	STREFA WYNIKÓW WYSOKICH Jeśli Twoje dziecko mieści się w tym przedziale punktowym, to prawdopodobnie poradzi sobie bez trudu w szkole programowo wyższej
8	bardzo wysoki	35-36	
7	wysoki	32-34	
6	wyżej średni	29-31	STREFA WYNIKÓW ŚREDNICH Jeśli Twoje dziecko mieści się w tym przedziale punktowym, to prawdopodobnie poradzi sobie w szkole programowo wyższej
5	średni	25-28	
4	niżej średni	21-24	
3	niski	16-20	STREFA WYNIKÓW NISKICH Jeśli Twoje dziecko mieści się w tym przedziale punktowym, to prawdopodobnie będzie miało trudności w szkole programowo wyższej
2	bardzo niski	12-15	
1	najniższy	0-11	

Podanie rodzicom przykładowych wartości liczbowych do umieszczenia w tabeli.

PODSUMOWANIE SPOTKANIA:

Należy pamiętać, aby wyniki określonego ucznia nie były omawiane na forum. Zwrócenie uwagi rodzicom na schemat, który został zaproponowany. Podanie informacji, że taka tabela będzie wisiała w szkole po egzaminie. Oprócz tego wyjaśnienie, że wynik egzaminu nie zawsze odzwierciedla pracę ucznia, np. dla jednego ucznia poziom niski, to jest osiągnięcie warte pochwały. Dlatego ważne są omawiane wcześniej konteksty. ■

Funkcja liniowa - propozycja wprowadzenia przy pomocy programu Geometry Expressions

Matematyka jako przedmiot czysto abstrakcyjny jest jednym z najczęściej unikanych zajęć szkolnych. Uczniowie boją się niezrozumiałych dla siebie zadań oraz ich rozwiązań. Sytuacja ta prowadzi często do opuszczania lekcji, bądź też uczestnictwa na zasadzie "przeczekania". Przyczynia się to do marnotrawienia czasu, a w konsekwencji zwiększenia deficytów wiadomości nie tylko konkretnych jednostek, ale również całej klasy.

Nauczyciel w celu zapobiegania takim sytuacjom, winny jest uciekać się do wykorzystania coraz to nowszych metod dydaktycznych. Znakomitym środkiem zapobiegawczym, według mnie, jest włączenie do lekcji technologii informacyjnej. Nie tylko ułatwia zrozumienie, ale również zmienia stosunek negatywnie nastawionych do lekcji uczniów.

Jako nauczyciel matematyki pozwoliłam sobie przedstawić poniżej zadania z funkcji liniowej wraz z dokładnymi etapami rozwiązań, jakie miałam okazję wykonać wraz z uczniami jednego z toruńskich gimnazjów.¹

Etap 1. Podanie definicji

I. Definicja funkcji

Funkcją liniową nazywamy każdą funkcję określoną wzorem $y = ax + b$, gdzie a i b są dowolnymi liczbami rzeczywistymi

Etap 2. Krótka prezentacja przykładów, przejście do praktyki

II. Wykresy funkcji liniowych, praca z programem Geometry Expressions

Przykład 1

Funkcjami liniowymi są funkcje:

$$a) y = 3x + 1, \quad x \in \mathbb{R}, \quad a = 3, \quad b = 1$$

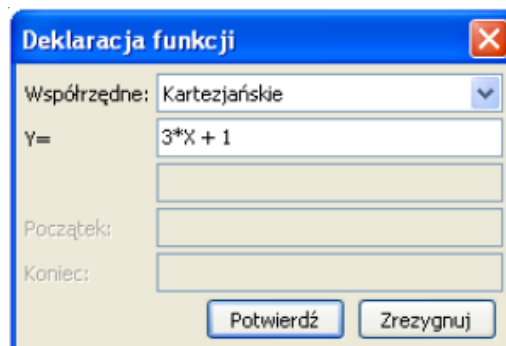
$$b) y = \frac{x}{2} - 4, \quad x \in \mathbb{R}, \quad a = \frac{1}{2}, \quad b = -4$$

$$c) y = -x, \quad x \in \mathbb{R}, \quad a = -1, \quad b = 0$$

$$d) y = 7, \quad x \in \mathbb{R}, \quad a = 0, \quad b = 7$$

Przykład ten można wykonać i zaprezentować uczniom w sposób następujący:

1.1. Korzystając z podmenu *Elementy* deklarujemy funkcję liniową. Ważne jest, aby zwrócić uwagę na typ współrzędnych jakie zadeklarujemy. Możliwe ustawienia to: współrzędna biegunowa, parametryczna, oraz współrzędna kartezjańska, którą program ustawia domyślnie

Rysunek 1: Definiowanie funkcji

albo też inaczej:

2.1. Korzystając z podmenu *Elementy* rysujemy linię prostą a .

2.2. Za pomocą menu *Deklaracje* wprowadzamy równanie prostej a . Program samodzielnie dostosuje położenie prostej.

Zarówno w pierwszym, jak i w drugim przypadku program umożliwi dokładne wyliczenie punktu przecięcia prostej z osią Y . W tym celu można postąpić w sposób następujący:

2.3a. Sięgając do skrzynki *Elementów*, nanosimy na oś Y punkt A .

2.4a. Zaznaczamy punkt A oraz prostą a . Za pomocą opcji *Punkt leżący na prostej* - znajdującej się w skrzynce *Deklaracje*, nanosimy punkt a na prostą A .

2.5a. Menu *Obliczenia* umożliwia dokładne ustalenie współrzędnej punktu A . Taki sam rezultat otrzymalibyśmy korzystając z narzędzia *Współrzędne punktu* - znajdującego się w skrzynce *Deklaracje*.

Celem obserwacji wykresów jest sformułowanie **Uwagi 1**

Wykresem funkcji liniowej $y = ax + b$ jest prosta przecinająca oś Y w punkcie $(0, b)$

Po oswojeniu uczniów z wykresem funkcji liniowej nauczyciel może przejść do ćwiczeń, mających na celu wyznaczanie punktów należących do wykresu - czyli budowanie tabeli częściowych. W ćwiczeniu tym można również skorzystać z programu Geometry Expressions.

Przykład 2

Jakie wartości przyjmuje funkcja:

$$a) y = 3x + 1, \quad \text{dla } x = -2, -1, 2 ?$$

$$b) y = \frac{x}{2} - 4, \quad \text{dla } x = -2, 2, 4 ?$$

$$c) y = -x, \quad \text{dla } x = -3, -1, 4 ?$$

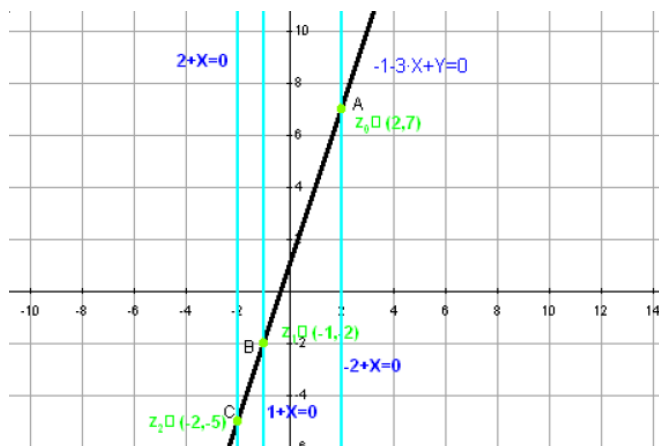
$$d) y = 7, \quad \text{dla } x = -4, -2, 3 ?$$

Ćwiczenie to może być kontynuacją rozwiązania punktów z przykładu 1. I tak, dla podpunktu a rozwiązanie może wyglądać w sposób następujący: 2.3b. Za pomocą podmenu *Elementy* oraz *Deklaracje* nanosimy na układ współrzędnych proste $x_1 = -2$, $x_2 = -1$, $x_3 = 2$.

2.4b. Na każdą z prostych od x_1 do x_3 nanosimy dokładnie po jednym punkcie.

2.5b. Przy pomocy menu *Deklaracje* nanosimy punkty na prostą $y = 3x + 1$. Punkty związane są odpowiednio z prostymi od x_1 do x_3 w związku z czym zachowają pierwszą współzrędną x .

2.6b. Program przy pomocy opcji *Obliczenia* symboliczne poda dokładne wartości współrzędnych. Co widać na rysunku poniżej.

Rysunek 2: Wartości współrzędnych na wykresie

III. Własności funkcji liniowej

Przykład 3

W jednym układzie współrzędnych sporządź wykresy funkcji:

- a) $y = x, \quad x \in \mathbb{R}$
- b) $y = -x, \quad x \in \mathbb{R}$
- c) $y = -3x, \quad x \in \mathbb{R}$
- d) $y = 2x, \quad x \in \mathbb{R}$

Oczywiście ćwiczenie można wykonać szybkim i prostym sposobem w programie Geometry Expressions, jego celem zaś jest sformułowanie

Uwagi 2

Jeśli dla funkcji liniowej współczynnik $b = 0$, to wykresem tej funkcji jest prosta przechodząca przez początek układu współrzędnych

Uwagi 3

**Jeśli dla funkcji liniowej $y = ax + b$
 $b = 0, a > 0$,
to wykres przechodzi przez I i III ćwiartkę,
 $b = 0, a < 0$,
to wykres przechodzi przez II i IV ćwiartkę**

Program Geometry Expressions może także być wykorzystany do wyznaczania wzoru funkcji przechodzącej przez dwa punkty. A mianowicie:

Przykład 4

Znajdź wzór funkcji liniowej wiedząc, że jej wykresem jest prosta wyznaczona przez punkty $(0, 0)$ i $(-2, 1)$? Zadanie to można rozwiązać w następujący sposób:

4.1. Korzystając z menu *Deklaracje* zaznaczamy w układzie współrzędnych dwa dowolne punkty A i B.

4.2. Opcja *Współrzędne punktu* - znajdująca się w skrzynce *Deklaracje* umożliwia dostosowanie położenia zarówno punktu A jak i B.

4.3. Rysujemy dowolną prostą.

4.4. Za pomocą opcji *Punkt leżący na prostej* znajdującej się w podmenu *Deklaracje* wiążemy punkty z prostą. Program samodzielnie dostosuje położenie prostej.

4.5. Zaznaczamy prostą i za pomocą funkcji *Równanie uwikłane* z menu *Deklaracje*, bądź też z menu *Obliczenia symboliczne* otrzymamy poszukiwane równanie.

Program Geometry Expressions daje w tym przypadku możliwość samodzielnej kontroli swojej pracy. W przypadku kolejnego zadania sytuacja wygląda analogicznie.

Zadanie 1.

Który spośród punktów $(-3, 3)$, $(3, 2)$, $(-1, 3)$, $(1, 1)$, $(2, -10)$, $(4, -1)$ należy do wykresu funkcji:

a) $y = -2x, \quad x \in \mathbb{R}$

b) $y = \frac{2}{3}x, \quad x \in \mathbb{R}$

c) $y = x, \quad x \in \mathbb{R}$

d) $y = -5x, \quad x \in \mathbb{R}$

e) $y = -x, \quad x \in \mathbb{R}$

f) $y = -\frac{1}{4}x, \quad x \in \mathbb{R}$

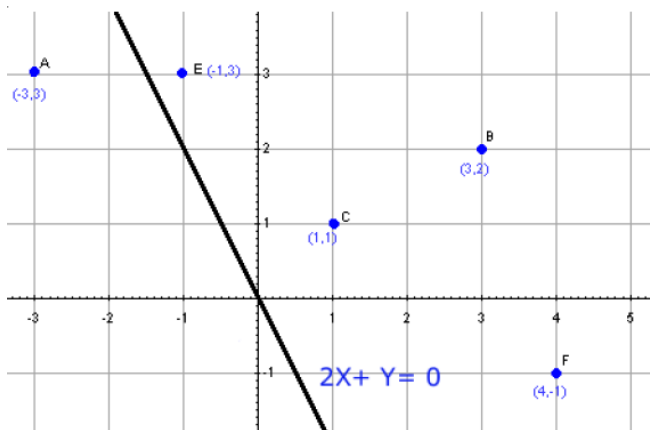
Przykładowe rozwiązanie zadania:

5.1. Rysujemy prostą $y = -2x$.

5.2. Zaznaczamy w układzie współrzędnych dowolnych pięć punktów.

5.3. Przy pomocy opcji *Współrzędne punktu* z menu *Deklaracje* przypisujemy punktom odpowiednie współrzędne.

5.4. Punkty, znajdujące się na prostej należą do funkcji liniowej. I tak w przypadku podpunktu a żaden z punktów nie należy do prostej $y = -2x$.

Rysunek 3: Położenie punktu na wykresie

Wykonanie powyższych przykładów otwiera drogę do kolejnego typu zadań prowadzących do szybkiego uzależnienia kierunku wykresu funkcji od współczynnika a , a mianowicie **Uwagi 4**

Wykresy funkcji liniowych, które mają ten sam współczynnik kierunkowy a , są prostymi równoległymi

Odpowiednimi zadaniami, które mogą pomóc w przećwiczeniu tych własności są:

Zadanie 2.

Sprawdź, czy wykresy następujących funkcji są prostymi równoległymi:

- a) $y = -3x - 2$, $y = -3x$, $y = -3x + 3$
 b) $y = -x$, $y = -x - 3$, $y = -x + 5$

Przykładowe rozwiązanie:

- 6.1. Rysujemy proste o danych równaniach.
 6.2. Korzystając z opcji *Kąt*, znajdujacej się w menu *Obliczenia numeryczne* wyznaczamy kąt pomiędzy dwoma dowolnymi prostymi. Krok ten wykonujemy dwukrotnie, jednak za drugim razem wybieramy inną parę prostych. Sytuacja, gdy w obu przypadkach miara kątów będzie sobie równa i przyjmie wartość zero, oznacza iż proste są równoległe

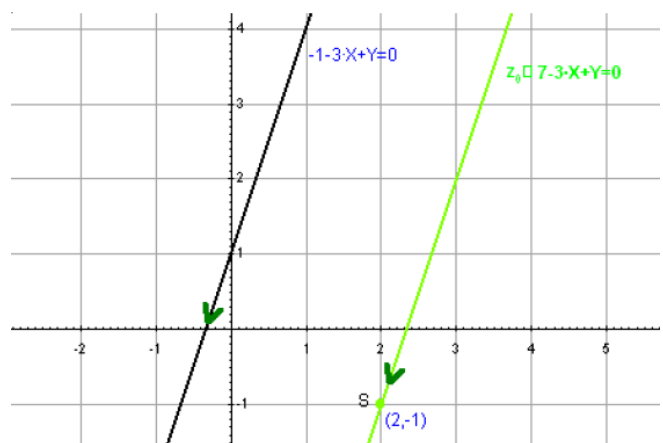
Zadanie 3.

Napisz wzór funkcji liniowej, której wykres przechodzi przez dany punkt S i jest równoległy do wykresu danej funkcji określonej wzorem:

- a) $y = 3x + 1$, $S = (2, -1)$
 b) $y = -x + 3$, $S = (-3, 0)$
 c) $y = \frac{3}{4}x - 2$, $S = (4, 2)$

Przykładowe rozwiązanie:

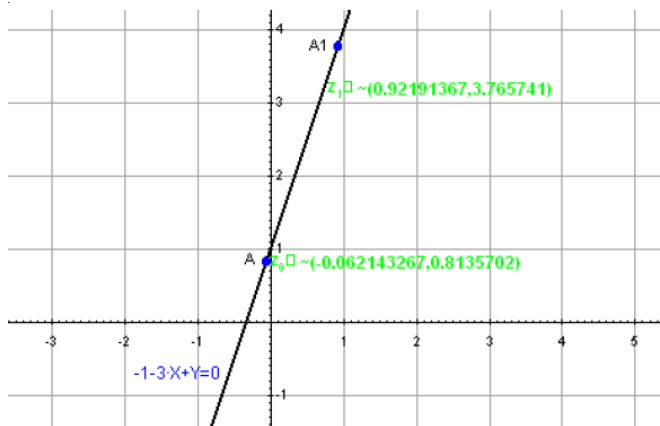
- 7.1. Korzystając z menu *Narzędzia* oraz *Deklaracje*, nanosimy na układ współrzędnych prostą $y = 3x + 1$, oraz punkt $S = (2, -1)$.
 7.2. Rysujemy dowolną prostą przechodzącą przez punkt S .
 7.3. Za pomocą menu *Deklaracje*, deklarujemy równoległość prostej $y = 3x + 1$ oraz prostej k , przechodzącej przez punkt S .
 7.4. Korzystając ze skrzynki *Obliczenia numeryczne*, wyznaczamy równanie szukanej prostej.

Rysunek 4: Równoległość prostych

Obserwując wykresy równie łatwo wprowadzić definicję funkcji rosnącej, malejącej i stałej, a mianowicie:

- 8.1a. W układzie współrzędnych zaznaczamy dowolną funkcję ze współczynnikiem $a > 0$, np. daną równaniem $y = 3x + 1$, oraz dowolny punkt A .
 8.2a. Przy pomocy menu *Deklaracje* wiążemy punkt A z daną prostą.
 8.3a. Opcja współrzędne punktu z menu *Obliczenia numeryczne* pomoże ustalić wartość położenia.

Rysunek 5: Współrzędne punktu

Ponieważ punkt A nie ma z góry określonej współrzędnej, więc przesuwać go po prostej w kierunku od III do I ćwiartki uczeń zauważy, że: Wraz ze wzrostem argumentu rośnie wartość funkcji, co stworzy grunt do wprowadzenia definicji funkcji rosnącej. Analogicznie nauczyciel może wykorzystać program Geometry Expressions do wprowadzenia definicji funkcji malejącej i stałej. Przykładowe zadania, w których można wykorzystać program Geometry Expression na monotoniczność funkcji.

Zadanie 4. Podaj kilka przykładów funkcji rosnących, malejących oraz stałych.

Zadanie 5. Czy funkcja, której wykresem jest prosta pokrywająca się z osią x jest funkcją stałą? Jeśli tak, to podaj jej wzór.

Zadanie 6. Czy prosta, której wykresem jest prosta równoległa do wykresu funkcji:

- a) $y = -2x + 5$ c) $y = x$
 b) $y = 13x - 8$ d) $y = 13$.

jest funkcją rosnącą, malejącą czy stałą?

Zadanie 7. Dana jest funkcja: $y = -2x + 3$.
 Narysuj wykres funkcji. Znajdź miejsce zerowe.
 Jaka jest wartość funkcji dla $x = 2$?
 Czy funkcja jest rosnąca, malejąca czy stała?

Zadanie 8. Dane są funkcje $y = 3x - 3$ i $y = -2x + 4$.
 Narysuj wykresy tych funkcji i oblicz:

- a) miejsca zerowe obu funkcji
 b) współrzędne punktów przecięcia się wykresów tych funkcji z osią rzędnych

Przypisy

¹ Darmową 30 dniową wersję programu Geometry Expressions można pobrać ze strony ■

Szkolimy siebie i innych

Lider w edukacji

W dniach od 16 do 18 grudnia 2009 r. miało miejsce szkolenie nt. Osiągnięć efektywnego sposobu kierowania w ramach projektu *Rozwój liderów w edukacji*. Warsztaty prowadziła Linda Trapnell z Londynu, edukatorka przeprowadzająca szkolenia w różnych krajach na świecie. Uczestnikami byli konsultanci z KPCEN w Toruniu, Bydgoszczy i Włocławku, wizytatorzy KO w Bydgoszczy oraz przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu. Przez trzy dni poznaliśmy style kierowania i określiliśmy, który jest dominującym w naszej pracy; dziewięć motywatorów zachęcających do pracy oraz jakie są kluczowe elementy motywujące w edukacji. Tworzyliśmy mapę swojego zespołu, czyli zastanawialiśmy się, kto jest niedźwiedziem, lwem, małpą, a kto szczeniakiem, co jest znaczącym elementem sprawdzenia, jak można zareagować na zmianę. Uczyliśmy się jak "połknąć żabę" (wykonać zaplanowane dawno i nieustannie przekładane działania), a jak "pozbyć się małpy" (oddać komuś część obowiązków). Jednym z trudniejszych zadań było przeprowadzenie trudnej rozmowy, przedyskutowanie kłopotliwego tematu z kolegą, pracownikiem, klientem, rodzicem..., które miało doprowadzić do rozwiązania problemu.

To tylko niektóre z zagadnień podejmowanych podczas szkolenia. Pracę zespołową cechowała szlachetna rywalizacja, radość, ale też duże emocje, które znajdowały odzwierciedlenie w rozmowach kulturalowych.

Warsztaty były bardzo interesujące i odbywały się w pięknym miejscu - ośrodku szkoleniowym "Wilga" w Górznie. Spojrzenie na krajobraz rozciągający się za oknami sali wykładowej dawało wytchnienie w pracy.

oprac. **Danuta Potręć**

Kolejna metoda w nauczaniu, czy synteza wielu metod?

Metoda projektu - przez niektórych nazywana "królową metod". Ostatnio wiele się mówi na temat zalet pracy tą metodą. Dla wielu organizacji, również dla szkoły, podejmowanie projektów, staje się sposobem na realizację takich zamierzeń, których nie da się osiągnąć w trakcie normalnej działalności operacyjnej. Na czym polega praca projektowa?, czym się charakteryzuje?, czego uczy?, jaka jest rola nauczyciela w projekcie?

Odpowiedź na te i wiele innych pytań próbowali znaleźć konsultanci i doradcy metodyczni podczas sześciogodzinnego szkolenia prowadzonego przez trenerkę Centrum Edukacji Obywatelskiej - Joannę Soćko, które odbyło się 1 lutego 2010 r. w siedzibie KPCEN. Uczestnicy warsztatu poznawali projekt jako sposób realizacji planowanych celów: krok po kroku. Zdecydowanie się na temat, wyznaczanie celów, określanie metod pracy to pierwsze kroczki w planowaniu projektu. Powoływanie zespołów jest bardzo ważnym elementem projektu, gdyż może mieć wpływ na zaangażowanie poszczególnych

uczniów w pracę, na realizację ich własnych zainteresowań. Nauczyciel sam lub wraz z uczniami wyznacza terminy i kryteria oceny poszczególnych etapów pracy i rodzajów aktywności podopiecznych. Mogą to zrobić w formie instrukcji. Rezultaty grupowej pracy młodzież prezentuje na forum klasy, szkoły lub wśród społeczności lokalnej.

Wspólnie zastanawialiśmy się nad korzyściami pracy metodą projektu. Czego uczy praca tą metodą?: odpowiedzialności, samodzielności, planowania i organizacji pracy, współpracy, rozwiązywania problemów, zbierania i selekcjonowania informacji, podejmowania decyzji, komunikowania się, oceniania własnej pracy wreszcie prezentacji tego, czego wspólnie dokonali realizatorzy projektu. Okazuje się, że projekt kształci wszystkie umiejętności, które potrzebne są dorosłemu człowiekowi w pracy zawodowej, w ogóle w życiu.

Nauczyciel musi być jednak świadomy trudności, które mogą pojawić się podczas realizacji projektu. Jak sobie z nimi poradzić? Pani Joanna Soćko podsunęła uczestnikom kilka pomysłów na to, jak wzmocnić motywację wśród uczniów, aby zadanie (szczególnie długoterminowe) zakończyło się sukcesem oraz jak pozyskiwać sojuszników w pracy nad projektem.

Otrzymując kolejne zadania, konsultanci i doradcy metodyczni ćwiczyli umiejętność współpracy w grupie, rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji. Bogaty materiał, jaki otrzymali, pozwoli w formie samokształceniowej zgłębić pracę metodą projektu oraz wykorzystać ćwiczenia w pracy z nauczycielami.

oprac. Danuta Potręć

Prawo własności intelektualnej

Co to jest własność intelektualna, prawo autorskie? Jak określić utwór i jak podejść do cytatów? Jaka jest różnica między ustaleniem a utrwaleniem, opublikowaniem a rozpowszechnieniem? Jak przygotować prezentację, materiały na warsztaty, wykład zgodnie z przepisami prawa autorskiego?

Te i inne kwestie były tematem szkolenia w KPCEN w Toruniu, które przeprowadziła 15 lutego 2010 r., specjalizująca się w ochronie własności intelektualnej, dr Monika Wałachowska - Wydział Prawa i Administracji UMK. Uczestniczyli w nim konsultanci i doradcy metodyczni, którzy w swojej pracy bardzo często wykorzystują materiały z różnego rodzaju publikacji lub Internetu: informacje, zdjęcia, slajdy, rozporządzenia, czasami fragmenty filmów. Pani doktor tłumaczyła, co można wykorzystać zgodnie z prawem własności intelektualnej i wskazywała przepisy

w prawie autorskim, które należy znać i dobrze rozumieć. Ważne są cele i odbiorcy, do których kierujemy wykład, prezentację, ćwiczenia. Niezwykle cenne było określenie, co można traktować jako cytaty. Uczestnicy szkolenia dowiedzieli się, jak wielką część dzieła literackiego lub podręcznika można skserować i ile razy. Najwięcej trudności sprawia własność intelektualna w Internecie. Prawo, podobno, nieustannie podąża za życiem, więc i w tym przypadku będzie musiało sobie poradzić.

Szkolenie było niezwykle praktyczne i interesujące, ponieważ prowadząca ilustrowała przepisy prawne konkretnymi przykładami z życia oraz skupiała się głównie na tych treściach, które wiązały się z pracą konsultantów i doradców metodycznych, ich obowiązkami, oczekiwaniami. Spotkanie zakończyło się odpowiedziami udzielanymi przez panią dr Monikę Wałachowską na zadawane przez uczestników pytania, czyli swojego rodzaju konsultacją prawną.

oprac. Danuta Potręć

Szkolenia trwają...

Szkolenie nauczycieli realizujących projekt ASTRO-BAZA w szkołach, które miał miejsce 17.02.2010, było poświęcone omówieniu budowy, zasady działania oraz kolimacji teleskopów systemu Newtona. Teleskopy zostały przywiezione przez niektórych nauczycieli biorących udział w projekcie. W ramach przygotowań projektu ASTRO-BAZA jednostki samorządu terytorialnego (jst) zakupiły, dla szkół uczestniczących w projekcie, teleskopy będące dodatkowym wyposażeniem przyszłych obserwatoriów astronomicznych. Dzięki tym teleskopom nauczyciele mogą nie tylko zdobywać praktyczne umiejętności związane z prowadzeniem obserwacji astronomicznych, ale także popularyzować astronomię wśród młodzieży szkolnej zanim zostaną oddane do użytku pierwsze ASTRO-BAZY.

*oprac. Wiesław Skórzyński,
koordynator projektu ASTRO-BAZA*

Klucz do uczenia - program wsparcia kujawsko-pomorskich nauczycieli

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu jest realizatorem dwuletniego Projektu "Klucz do uczenia - program wsparcia kujawsko-pomorskich nauczycieli" współfinansowanego z funduszy Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet IX, Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, Działanie 9.4 Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty.

Celem ogólnym Projektu jest podniesienie umiejętności i dostosowanie kwalifikacji nauczycieli oraz kadr administracyjnych instytucji systemu oświaty z woj. kujawsko-pomorskiego do wymogów współczesnej edukacji.

Adresatami Projektu "Klucz do uczenia" są: nauczyciele, pedagodzy szkolni, dyrektorzy szkół i placówek oświatowych, kadra zarządzająca systemem oświaty, pracownicy administracji oświatowej z woj. kujawsko-pomorskiego.

Zapraszamy do śledzenia bieżących informacji dotyczących realizacji projektu na naszej stronie internetowej www.kpcen-torun.edu.pl ■

oprac. Danuta Potręć

Spotkanie na szczycie

18 stycznia 2010 roku. Mróz, minus 12 stopni. Zaspy po pas. Jedziemy. Na szosie korek. Jakiś wypadek. Długi, wielki korek.

- O mamusiu, chyba nie zdążymy na czas!
- Zadzwoń i powiem, jakie mamy kłopoty. Niech Magda jeszcze trochę się pobawi z dziećmi.

Polonistka ze szkoły w Kijewie Królewskim od siedmiu lat organizuje "Spotkania na szczycie". Nie wiem, jak to robi, że wójt daje jej pieniądze, a koleżanki z okolicznych szkół przyjeżdżają z dziećmi na zajęcia, mimo, że mają już wolne. One za to nie dostają pieniędzy!

Skromna, trochę surowa w kontaktach bezpośrednich Magda. Skuteczna w działaniu. Trzeba mieć wielką siłę w sobie, aby namówić wójta na finansowanie, a koleżanki z innych szkół w gminie, aby przyjechały z dziećmi na zajęcia artystyczne. W tym roku było wyjątkowo trudno ze względu na aurę. "Spotkanie na Szczycie".

Cóż to znaczy? Zawołanie jest górnolotne, lecz realizacja prosta, zwyczajna, bez zadęcia. Otóż jest tak, że Magda zaprasza od siedmiu lat młodzież i dzieci z gminnych szkół na zajęcia artystyczne. Teatr, taniec, plastyka, drama. Każdy rok ma swoje hasło. W 2009 roku było to WZRASTANIE, w 2010 - MUZYKA.

Miałam ogromną przyjemność być prowadzącą zajęcia w roku 2009 i 2010.

Warunki są surowe, jak to w szkole. Prowadzący nie mogą liczyć na nic innego niż średnio sprawne odtwarzacze CD, szary papier i kilka (dosłownie kilka) pisaków. Wszystko, co mi jest potrzebne do zajęć, muszę przywieźć ze sobą. Pracujemy z dziećmi trzy godziny zegarowe. Potem są prezentacje na forum. Nie ma czasu na poprawki, refleksje, zrobienie scenografii. Surowo, zwyczajnie, jak to w polskiej szkole.

A jednak jest cudownie. Otworzyć dzieci w ciągu trzech godzin to trudne, ba, niemożliwe. A jednak to się dzieje. Te dzieci są cudowne. I mają wspaniałe wychowawczynie. Tak sobie myślę, że mogłabym uczyć w wiejskiej szkole ...

No i ten wójt!, który rozumie potrzeby dzieci, jest otwarty i daje trochę pieniędzy na organizację "Spotkań na szczycie". Mam nadzieję, że tak już będzie zawsze.

A ja mam osobistą satysfakcję z tych spotkań. Otóż dzieci, które wybrały w tym roku zajęcia ze mną, powiedziały mi: "A wie pani, że te zajęcia, które robiliśmy w zeszłym roku, to myśmy trochę przerobili i zrobiliśmy przedstawienie dla mam?" Zmartwiłam. Wzruszyłam się. Warto - pomyślałam. Chcę tam pojechać w roku przyszłym. Dla tych dzieci. Dla Magdy.■

Elsup

Jak zainteresować ucznia sportem?

Jako szóstoklasista trafiłem w 1989r. do grupy naborowej przy klubie Agromel Toruń, obecnie TKK Pacific i rozpocząłem treningi kolarskie. Wielokrotnie zadawałem sobie pytanie, dlaczego i jak się to stało, że zostałem kolarzem i po ponad 20 latach stwierdzam, że odpowiedź nie jest jednoznaczna. Dużo czasu spędzałem na zajęciach SKS i na boisku

szkolnym z kluczem od domu na szyi. Wychowałem się po sportowemu, sport płynął w moich żyłach, było tylko kwestią czasu, kiedy trafiłem na odpowiedniego trenera, który mnie zainteresuje sportem i wykorzysta mój potencjał.

Uprawiałem piłkę nożną, akrobatykę, karate a jednak zostałem kolarzem. Myślę, że to osoba trenera

- nauczyciela, jego charyzma, zaangażowanie spowodowały, że mu zaufałem i podążałem drogą, którą mi wyznaczył. Przeszedłem wszystkie szczeble sportowej kariery od młodzika do olimpijczyka i dalej trenera-nauczyciela. Wychowałem wielu mistrzów Polski i sam też ich wyszukuję - prowadzę nabór w szkołach podstawowych w Toruniu.

Posiadając tak duży bagaż doświadczeń stwierdzam, że kiedy ja byłem wyławiany spośród setek uczniów, mój trener zderzał się z diametralnie innymi problemami niż ja obecnie, a to wszystko, jak sądzę, za sprawą postępu cywilizacyjnego. Zmienia się mentalność, priorytety, zainteresowania, wychowanie i podejście do życia młodych ludzi, jednym słowem jest ciężiej. Obecnie trener, który ma zainteresować ucznia sportem, ma wielki ból głowy, jak tego dokonać.

Jaka jest recepta, złoty środek, aby zainteresować młodego człowieka sportem w obecnych czasach? Moja odpowiedź brzmi - TRENER - tak było kiedyś i tak jest obecnie, świat się zmienia wraz z nim młodzi ludzie, ale relacje trener - zawodnik, czy też nauczyciel - uczeń zawsze będą decydowały o powodzeniu. Najpiękniejszy rower, łódka, piłka, czy też łyżwy nie zatrzymają młodego adepta, jeżeli pomiędzy nim

a trenerem nie powstanie ta tajemnicza, niewyczuwalna więź, która ten tandem będzie prowadziła do sukcesów sportowych.

Jakim człowiekiem musi być szkoleniowiec, aby jego osoba skutecznie przyciągała młodego człowieka do sportu? I tutaj odpowiedź jest banalna. Trener - nauczyciel musi mieć to coś, co jednych przyciąga do sportu, a drugich odrzuca. Cechy, które powinien posiadać, można wymieniać bez końca: kulturalny, pracowity, schludny, towarzyski, punktualny itd. Moim zdaniem jedna cecha jest niezbędna - to PASJA. Jeżeli nauczyciel nie ma pasji, to z pewnością też nie zaszczerpi jej swoim podopiecznym. To pasja daje siły i powoduje, że w chwilach kryzysu, upadku, słabości podnosimy się i podążamy do zamierzonego celu. Trener z pasją przyciąga młodych ludzi, którzy chcą się wybić i osiągnąć coś ponad przeciętne. Jeżeli nauczycielowi uda się przelać swoją pasję na ucznia, to połowa sukcesu, a druga połowa to praca i talent, bez którego, nie ukrywajmy, ciężko się wybić bez względu na rodzaj zainteresowania.

Życzę każdemu uczniowi, aby trafił w swoim życiu na nauczyciela z pasją, zapewniam, że będzie to arcyciekawe doznanie.■

Marcin Mientki

Śmieszna? miłość

Niedawno słyszałam lekko drwiące podejście do cytowanej wypowiedzi nauczycielki edukacji wczesnoszkolnej, która mówiła, że zdecydowała się na tę pracę, ponieważ kocha dzieci. Zaczęłam się zastanawiać, czy taki oto motywator jest drugiej kategorii w porównaniu z innymi. Trudno sobie wyobrazić, że wybrała pracę w szkole z małymi dziećmi, bo chciała zrobić karierę (w szkolnictwie?) lub ze względów finansowych (cha, cha?), lub wreszcie ze względu na prestiż społeczny zawodu nauczyciela (?). Dlaczego więc miłość do dzieci została potraktowana przez szacowne gremium (niech to będzie tajemnicą jakie), jako coś infantylnego, śmiesznego, mało profesjonalnego, dziwnego?

W innym miejscu swojej wypowiedzi wspomniana nauczycielka mówi, że wydaje jej się, że z predyspozycjami do pracy z dziećmi człowiek rodzi się. I znowu pojawia się uśmieszek na twarzach słuchających. A ja ponownie zastanawiam się nad tym, czy powiedziała coś głupiego? Jeśli wziąć pod uwagę fakt, że wybieramy zawody związane z ludźmi (i zwierzętami), z rzeczami oraz z danymi - tak uczą doradcy zawodowi - to można założyć, że mam predyspozycję do danej działalności. Jeśli wolę pracować z ludźmi, wtedy zostaję nauczycielem, psychologiem, pielęgniarką... Jeśli lubię wykonywać rzeczy, zrealizuję się w stolarstwie, a jeśli interesują mnie dane, będę bankowcem, ekonomistką, księgowym. Oczywiście, że każdy będzie doskonalszy w wybranej profesji, będzie się szkolił, nabywał nowych

umiejętności. Nauczycielka, o której piszę, odkryła w sobie predyspozycję, talent, chęć do pracy z ludźmi, a jeszcze szczegółowiej do pracy z małymi dziećmi. Ani przez chwilę w to nie wątpię, że doskonali się w swojej pracy, bo nawet gdyby jej na tym nie zależało (jeśli kocha dzieci i wybrała ten zawód zakładam, że jej zależy), to nieustannie aktywne maluchy, zmieniające się życie i kolejne reformy oświatowe wymuszą to na niej, czy będzie chciała, czy nie.

Wspomnę jeszcze o tym, że podkreślana przez nauczycielkę cierpliwość w pracy z dziećmi oraz duża uwaga, którą trzeba im poświęcić, bo przecież nie żada im się czegoś do przeczytania z podręcznika i następnie zrobienia notatki, również zostały potraktowane jako myślenie nieprofesjonalne.

Każdą wypowiedź można wypaczyć, czytający może nagiąć tonem głosu cytowane słowa do swojej teorii. Wiemy o tym, chociażby obserwując świat polityki. Czasami redaktor przeprowadzający rozmowę, może spowodować, że z powodu skrępowania nasza wypowiedź może być troszkę nieudolna.

Ciepło myślę o tej Pani, która kocha dzieci, jest cierpliwa, urodziła się z predyspozycjami do pracy z nimi. Życzę tego każdemu, bo przecież tak wielu ludzi para się tym, czego nie lubi i nie ma do tego talentu! Takim współczuję. Może owo gremium ironicznie i prześmiewczo podeszło do wypowiedzi nauczycielki, bo poczuł w sobie nutkę zazdrości, żalu, że oni nie...■

dika

Innowacje

Zastępują metal

Konstruktorzy opracowali już cały komplet samonastawnych elementów łożyskowych wykonanych w całości z tworzywa sztucznego. Oferowane typoszeregi obejmują głowice przegubowe i widełkowe, łożyska kołnierżowe, przegubowe i stojakowe. Bezobsługowe elementy łożyskowe zastępują komponenty metalowe, co pozwala na zmniejszenie masy do 80% oraz podwyższenie częstotliwości taktowania.

Nowe elementy nie wymagają smarowania i są bardzo odporne na zużycie. Samonastawne elementy łożyskowe są łatwe w montażu i dopasowują się do wszystkich przesunięć kątowych. Można je stosować na sucho, nie wykazują wrażliwości na zabrudzenia, mogą pracować w cieczach chemicznych i są całkowicie odporne na korozję. Temperatury stosowania od - 30° C do + 200°C

Opracowano na podstawie
"Kiedy metal szkłem się staje"
Przegląd Techniczny 23/2009

Kryształowa ramka na biurku - zamiast albumów

Wysadzana kryształkami Swarovski ramka do zdjęć firmy Sonny ma 7-calowy panoramiczny ekran. Pamięć o pojemności 1 GB mieści maksymalnie 2 tysiące zdjęć. Wyszukiwanie zdjęć możliwe jest według wskazanych kryteriów - znacznik, folder itp. Automatyczny czujnik dopasowuje układ wyświetlanego zdjęcia do poziomego lub pionowego ustawienia ramki.

Sterowana za pomocą pilota cyfrowa ramka z gniazdem na kartę posiada oszczędzający energię układ czasowy wyłączenia, np. w nocy.

Przegląd Techniczny
23/2009 boj

Trójwymiarowe kino w domu

W 2010 roku pojawi się zestaw, w skład którego wchodzi 50 calowy telewizor plazmowy wraz ze specjalnymi okularami migawkowymi, co umożliwi oglądanie w domu realistycznych trójwymiarowych obrazów.

Obraz 3D powstaje w efekcie powszechnie wykorzystywanego w kinach trójwymiarowych sekwencyjnego wyświetlania podwójnej klatki Full HD - osobnej dla prawego i lewego oka. Precyzyjnie wykonane okulary migawkowe pozwalają na synchronizowanie migawki z obrazami dla prawego i lewego oka wyświetlanymi na plazmowym ekranie.

Przegląd Techniczny
23/2009 boj

Wojskowa technologia w słuchawce

Zestaw słuchawkowy Bluetooth Endeavour HX! Firmy Motorola jako pierwszy połączył technologię wyciszania szmerów z trybem dyskretnej rozmowy.

Tryb dyskretnej rozmowy aktywuje technologię Bone Conduction - używaną przez oddziały specjalne. Podczas rozmowy głos wibruje poprzez kości szczękowe do ucha. Następnie drgania są zbierane przez sensor zamocowany na uchu, a nie przez mikrofon narażony na hałasy zewnętrzne (wiatr, miejski hałas itp.) Dzięki takiemu rozwiązaniu rozmówca jest słyszalny bardzo wyraźnie w miejscach, gdzie dotychczas prowadzenie rozmowy było utrudnione.

Przegląd Techniczny
23/2009 boj ■

Wybrał i opracował : **Stefan Oborski**

**Biblioteka
Pedagogiczna
dla edukacji**

Co czytać?

Zainteresowania, koła zainteresowań: literatura dostępna w Bibliotece Pedagogicznej im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu

Książki

1. Bobiński Zbigniew
Koło matematyczne w szkole podstawowej / Zbigniew Bobiński, Piotr Nodzyński, Mirosław Uscki; [Towarzystwo Upowszechniania Wiedzy i Nauk Matematycznych]. - Toruń: Wydawnictwo "Aksjomat" Piotr Nodzyński, 2008.
2. Bobiński Zbigniew
Liga zadaniowa: zbiór zadań dla uczniów zainteresowanych matematyką / Zbigniew Bobiński, Piotr Nodzyński, Mirosław Uscki. - Wyd. 2 popr. i uzup. - Toruń: "Aksjomat", 2004.
3. Brausem Martina
Dzieci i kreatywność : pomysły na cały rok / Martina Brausem, Iris Sargun; [tł. Paulina Filippi-Lechowska]. - Kielce: Wydawnictwo Jedność, cop. 2007.
4. Jąder Mariola
Efektywne i atrakcyjne metody pracy z dziećmi / Mariola Jąder. - Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2009.
5. Koło polonistyczne i teatralne w szkole podstawowej i gimnazjum: zbiór konspektów / red. Elżbieta Szczepańska. - Płock: Korepetytor, 1999.
6. Schiller Pam
Wczesne czytanie: gry, zabawy, ćwiczenia i piosenki, które obudzą w dzieciach zainteresowanie czytaniem / Pam Schiller; tł. [z ang.] Robert Waliś. - Warszawa: Wydawnictwo K.E. Liber, 2005.

**BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA
im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej
W TORUNIU**

**87-100 Toruń
ul. gen. J. H. Dąbrowskiego 4
tel./faks (056) 653 97 56
e-mail: biblioteka@bptorun.edu.pl
www.bptorun.edu.pl**

WYPOŻYCZALNIA I CZYTEL尼亚

**tel. (056) 653 97 55
czynne:
od poniedziałku do piątku: 10⁰⁰-19⁰⁰
w soboty: 10⁰⁰-15⁰⁰**

INFORMATORIUM

**tel. (056) 621 13 05
czynne:
od poniedziałku do piątku: 10⁰⁰-19⁰⁰
w soboty: 10⁰⁰-15⁰⁰**

INTERNETOWE CENTRUM INFORMACJI MULTIMEDIALNEJ

**czynne:
od poniedziałku do piątku: 10⁰⁰-17⁰⁰**

FILIA W BRODNICY

**87-300 Brodnica
ul. Matejki 5
tel./faks (056) 498-71-70
e-mail: filia.brodnica@bptorun.edu.pl**

http://www.bptorun.wx.pl/fil/

**czynna:
od poniedziałku do piątku: 9⁰⁰-18⁰⁰**

7. Stasica Jadwiga
160 pomysłów na nauczanie zintegrowane relaksujących, rozwijających fantazję, zainteresowania i zdolności uczniów w klasach I-III / Jadwiga Stasica. - Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2001.
8. Uszyńska-Jarmoc Janina
Od twórczości potencjalnej do autokreacji w szkole /Janina Uszyńska-Jarmoc. - Białystok: Wydawnictwo Uniwersyteckie Trans Humana, 2007.
10. Klasińska Barbara: Determinanty skutecznego kształtowania uczniowskich zainteresowań // Hejnał Oświatowy. - 2009, nr 6/7, s. 5-6.
11. Morka Beata: Dzielisz świat z roślinami i zwierzętami: scenariusz zajęć pozalekcyjnych Klubu Młodych Ekologów // Wszystko dla Szkoły. - 2005, nr 4, s. 10-11.
12. Murowaniecka Magdalena: Moje pomysły na kółko komputerowe // Przegląd Edukacyjny. - 2008, nr 2, s. 16-17.

Artykuły z czasopism

1. Babiarska Monika, Krzeczowska Małgorzata, Kurek Agata: Czy każda woda zdrowia nam doda?: scenariusz obozu naukowego dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Bibliogr. // Nauczanie Przedmiotów Przyrodniczych. - 2006, nr 4, s. 17-19, bibliogr.
2. Bernacki Bogdan, Wyszńska Ewa: O edukacji filmowej w liceum trzyletnim // Polonistyka. - 2005, nr 2, s. 55-57.
[Realizacja programu pozalekcyjnego pt. "Kino bez granic"]
3. Borowska Małgorzata: Program zajęć koła matematycznego dla klas IV-VI szkoły podstawowej // Kwartalnik Edukacyjny. - 2007, nr 2, s. 96-106.
4. Dąbska Małgorzata: Edukacja ekologiczna i ochrona środowiska na zajęciach koła ekologicznego // Aura. - 2005, nr 11. Dodatek: Dodatek ekologiczny dla szkół. - 2005, nr 134, s. 6-8.
5. Garguła-Ciuła Klaudia: Wprawki w tworzeniu reportaży : zajęcia dla koła dziennikarskiego licealistów // Nowa Poliszczyna. - 2007, nr 1, s. 19-24
6. Giecwicz Ryszard: Program działań pozalekcyjnej pracy z młodzieżą, kształtujący umiejętności i zainteresowania przyrodnicze, rozwijane na zajęciach koła LOP // Przyroda Polska. - 2005, nr 9. Dodatek: Biuletyn Eko-edukacyjny. - 2005, nr 9, s. 2-3.
7. Grabowska Agnieszka: Propozycja realizacji zajęć fakultetu sportowego z piłki ręcznej w szkole ponadgimnazjalnej // Lider. - 2009, nr 6, s. 15-20.
8. Harasimik Agnieszka: Wskazywanie sposobów spędzania wolnego czasu metodą budzenia i rozwijania zainteresowań uczniów // Język Polski w Szkole IV-VI. - 2005/2006, nr 4, s. 101-109.
9. Heller Michał P., Kaczmarczyk Jan: Kółko olimpijskie z fizyki. Bibliogr. // Fizyka w Szkole. 2007, nr 4, s. 58-62.
13. Muszyński Witold: Fotografia w szkole // Wychowanie Techniczne w Szkole. - 2006, nr 4/5, s. 41-46
14. Niespor Bronisława: Zajęcia językowe jako alternatywa nudnego popołudnia // Języki Obce w Szkole. - 2007, nr 3, s. 115-117.
15. Prościak Beata: Praca z uczniem zdolnym w "Kole Miłośników Poezji": program autorski // Język Polski w Liceum. - 2004-2005, nr 3, s. 98-108.
16. Richert Wiesława: Pisać każdy może...? Koło dziennikarskie w szkole // Wiadomości, Głosy, Rozmowy o Szkole. - 2003, nr 3, s. 12-13.
17. Sawiński Julian Piotr: O procedurach wspierania rozwoju zainteresowań i kierunkowych uzdolnień uczniów liceum. Bibliogr. // Edukacja Biologiczna i Środowiskowa. - 2005, nr 4, s. 35-43.
18. Stempień Anna: Programy kół zainteresowań // Czerdzieści Pięć Minut. - 2009, nr 1, s. 24-26.
[Program koła "Doskonalenie techniki czytania" i "Małych miłośników przyrody"]
19. Szalenciec Henryk: Zróbmy wszystko, aby uniknąć niepowodzeń // Meritum. - 2006/2007, nr 3/4, s. 45-48. [Zainteresowania a wybór przedmiotów zdawanych na maturze]
20. Wojtuś Renata: Pozalekcyjna praca ucznia z matematycznymi programami komputerowymi (część 1) // Matematyka i Komputery. - 2005, nr 25, s. 7-10.
21. Wojtuś Renata: Pozalekcyjna praca ucznia z matematycznymi programami komputerowymi (część II) // Matematyka i Komputery. - 2006, nr 28, s. 8-10.
22. Ziętek Janina: Program koła humanistycznego dla uczniów gimnazjum. Bibliogr. // Meritum. - 2006, nr 1, s. 32-36, bibliogr.
23. Zych Iwona: Oksymoron to nie zwierzak...Szkolny Salon Literacki // Nowa Poliszczyna. - 2006, nr 3, s. 3-7.■

Oprac. **Anna Wiligalska**

Zdalna rejestracja czytelników

Uwaga Czytelnicy! Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu uruchomiła możliwość zdalnej rejestracji Czytelników.

Osoby zainteresowane zapisaniem się do naszej biblioteki, mogą usprawnić i przyspieszyć proces zapisu.

Informacja o tym, kto może zostać naszym Czytelnikiem dostępna jest w regulaminie na naszej stronie www. Rejestracji można dokonać w każdej chwili po wejściu do naszego katalogu on-line i skorzystaniu ze wskazanej ikonki.

The screenshot shows the OPAC search interface. At the top, there is a header with the OPAC logo and the text 'BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA W TORUNIU'. Below the header, there are navigation tabs: 'Szukaj wg...', 'Nowości', and 'Strategia'. On the right side, there are icons for 'Loguj', a home icon, and a help icon. A red arrow points to a button labeled 'Rejestracja nowych czytelników'. The main search area has three tabs: 'Wyszukiwanie złożone', 'Wyszukiwanie szybkie', and 'Historia wyszukiwań'. Below these tabs is a search form with three main fields: '1. TYTUŁ', '2. AUTOR (np. Kurcz, Ida)', and '3. Przedmiot / Subject'. Each field has a dropdown menu and a search button with 'i', 's', and 'i' icons. Below the search fields is a grid of checkboxes for document types: 'Książka', 'Dokumenty Kartograficzne', 'Filmy', 'Wydawnictwo ciągłe', 'Dokumenty Dźwiękowe', 'Dokumenty normalizacyjne', 'Dokument elektroniczny', 'Druki Muzyczne', and 'Dodatek do czasopisma'. At the bottom, there is a dropdown menu for 'Biblioteka:' set to 'Biblioteka Pedagogiczna w Toruniu' and a 'Szukaj' button.

W formularzu rejestracyjnym należy wypełnić szereg danych i podać hasło, które w przyszłości umożliwi Czytelnikowi m.in. zamawianie i rezerwowanie książek. Hasło nie powinno mieć więcej niż siedem znaków. Mogą być to duże i małe litery oraz cyfry. Hasło nie może zawierać polskich znaków ą, ę, ć, ś itp.

Po uzupełnieniu formularza Czytelnik otrzyma komunikat:

Proces rejestracji dobiegł końca. Twoje dane zostały zachowane w bazie systemu. W tej chwili Twoje konto jest zablokowane i nie będziesz mógł rezerwować i zamawiać dokumentów, aby je odblokować i uzyskać prawa czytelnika, proszę zgłosić się do biblioteki w ciągu 14 dni w celu autoryzacji danych i wydania karty czytelnika. Od tego momentu możesz już logować się do systemu za pomocą uzyskanego identyfikatora i wprowadzonego hasła. Życzymy przyjemnej pracy z systemem PROLIB.

Po zakończeniu procesu rejestracji system prześle następującą wiadomość e-mail na adres podany przez Czytelnika w formularzu.

W dniu .....dokonałeś rejestracji konta w OPAC WWW.Przydzielony Ci został identyfikator: .....

W tej chwili Twoje konto jest zablokowane. Aby dokonać aktywacji konta prosimy o zgłoszenie się do działu obsługi czytelników w ciągu 14 dni (do dnia.....).

Samo dokonanie rejestracji nie daje więc jeszcze możliwości zamawiania książek. Dane osoby

zarejestrowanej muszą zostać potwierdzone przez nią osobiście w wypożyczalni biblioteki po okazaniu stosownych dokumentów (potwierdzenie zatrudnienia, dowód osobisty, legitymacja studencka, legitymacja szkolna) w ciągu 14 dni.

Wszystkim nowo zapisanym Czytelnikom przypominamy zasady korzystania z naszego katalogu on-line.

Katalog dostępny jest dla wszystkich zainteresowanych (nie tylko zapisanych Czytelników) na stronie www.bptorun.edu.pl

Przeszukiwanie zbiorów (książki, czasopisma, dokumenty elektroniczne i inne) może odbywać się poprzez kilka indeksów:

- Indeks Tytuł pozwala odszukać książki o podanym tytule lub początku tytułu.
- Indeks Słowo w tytule pozwala wpisać jedno lub kilka słów zapamiętanych z tytułu lub początek słowa ze znakiem* wtedy kiedy nie znamy liczby, rodzaju, przypadku w którym słowo to wystąpiło w tytule.
- Indeks Autor pozwala odnaleźć dokumenty poprzez nazwisko i imię osoby zaangażowanej w powstanie dokumentu (a więc oprócz autorów mogą być to tłumacze, ilustratorzy, redaktorzy i in). Konieczne jest umieszczenie przecinka po nazwisku np. Kowalski, Jan
- Indeks Przedmiot pozwala odnaleźć literaturę na określony temat.

Po rozwinięciu listy indeksów widoczne będą jeszcze inne możliwości wyszukiwania.■

Ewa Kondrat

Konsultant KPCEN w Toruniu

Szanowni Państwo, szanowne Panie, szanowni Panowie - kilka słów o zwrotach oficjalnych

Co jest ważniejsze w komunikacji międzyludzkiej: mówić, żeby się porozumieć, czy dbać również o poprawność językową? Logicznie myśląc, żyje się szybko, ludzie mają coraz mniej czasu, więc może spoko, nara, pozdro...i tak wiadomo, o co chodzi.

Jakie stanowisko powinni zająć nauczyciele? To z nimi młodzi ludzie spędzają większą część dnia, śmiem twierdzić, że nawet roku. Warto przypomnieć sobie przesłanie, jakie pozostawił renesansowy publicysta Andrzej Frycz Modrzewski:

Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie.

Andrzej Frycz Modrzewski
O poprawie Rzeczypospolitej (1551).

Parafrazując, takim językiem będzie mówiło społeczeństwo, jakim posługuje się jego elita. Nie mam tu na myśli odmiany potocznej, róbta, co chceta, jak mawia Jurek Owsiak. Wydaje mi się, że szkoły i uczelnie są miejscami, w których prowadzący zajęcia powinni posługiwać się wzorcową polszczyzną. Z ekonomicznym porozumiewaniem się młodzież nie ma żadnego problemu, choć nie zawsze ekonomia jest równoznaczna z precyzją i kulturą wypowiedzi.

Zwracanie uwagi na sposób, w jaki się porozumiewamy, stanowi powszechny problem, ale stwierdzenie, wydawało by się oczywiste, znalazło swój formalny zapis w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół:*

Jednym z najważniejszych zadań szkoły podstawowej jest kształcenie umiejętności posługiwania się językiem polskim, w tym dbałość o wzbogacanie zasobu słownictwa uczniów. Wypełnianie tego zadania należy do obowiązków każdego nauczyciela.

I kontynuacja w klasach starszych:

Jednym z najważniejszych zadań szkoły na III i IV etapie edukacyjnym jest kontynuowanie kształcenia umiejętności posługiwania się językiem polskim, w tym dbałości o wzbogacanie zasobu słownictwa uczniów. Wypełnianie tego zadania należy do obowiązków każdego nauczyciela.

Patrząc na uczniów, których szkoła przygotowuje do różnorodnych ról społecznych, również do występowania podczas oficjalnych wystąpień, zachęcam do refleksji nad zwrotem grzecznościowym, skierowanym do grupy szacownych odbiorców. Która z form jest poprawna?

Czy **mają** Państwo...?/Czy **macie** Państwo...?

Tradycyjnie zająrzałam do internetowej Poradni PWN - biorę przykład z młodego pokolenia i proszę, kultura słowa jest w zasięgu łącza.

Szanowni Państwo, przeglądając archiwum poradni, natknąłem się na pytanie dotyczące użycia zwrotów: "Czy macie..." i "Czy mają Państwo..." (<http://poradnia.pwn.pl/lista.php?id=7695>). W swoim kontakcie z językiem

spotkałem się z syntezą obu konstrukcji, tzn. "Czy macie Państwo..." (jest obecna w Korpusie, ba, występuje w jednej z porad prof. Bańko). Chciałbym się dowiedzieć, czy któraś z opcji, mają Państwo lub macie Państwo, uznaje się za wzorcową, czy są to oboczności?
Dziękuję.
Pozdrawiam

Zostałem wywołany do odpowiedzi, więc odpowiadam. Konstrukcje złożone z wyrazu Państwo i czasownika w 2. osobie lm są mniej oficjalne niż podobne konstrukcje z czasownikiem w 3. osobie. Jeszcze mniej oficjalne są konstrukcje w 2. osobie bez słowa Państwo. W sumie więc mamy taką gradację: "Czy **Państwo wiedzą**, że...?" (najbardziej oficjalnie), "Czy Państwo wiecie, że...?" (umiarkowanie oficjalnie), "Czy wiecie, że...?" (nieoficjalnie).

Pierwsza forma jest wskazana w kontakcie z osobami, z którymi nie jesteśmy na ty i z którymi widujemy się rzadko bądź które widzimy w ogóle po raz pierwszy.

Druga jest moim zdaniem dopuszczalna w kontaktach z osobami, z którymi wprawdzie nie jesteśmy po imieniu, ale z którymi nasze kontakty są częstsze (mówiąc w ten sposób, dajemy świadectwo, że chcemy, aby nasze kontakty z nimi były cieplejsze).

Trzecia konstrukcja jest w zasadzie ograniczona do kontaktów z osobami, z którymi jesteśmy na ty (ale istnieją wyjątki, np. piosenkarz na koncercie może krzyknąć "Kocham Was!", chociaż nie jest na ty z każdym fanem).

Ocena konstrukcji typu "Czy macie Państwo..." bywa różna. O ile pamiętam, także w naszej poradni prof. Małgorzata Marcjanik odnosiła się do nich z większą nieufnością niż ja. Znam nawet osoby w środowisku językoznawczym, które uważają, że "Macie Państwo..." to błąd gramatyczny (bo słowo Państwo powinno mieć czasownik w 3. osobie) albo stylistyczny (analogiczny do "Masz Pan zegarek?"). Nie podzielam tych opinii, informuję o nich jednak, gdyż ze społecznym odbiorem tego, co mówimy i co piszemy, trzeba się liczyć.

Nawiasem mówiąc, studentom polonistyki na wykładach często mówię: "Zauważcie Państwo, że...". Jakoś do tej pory nie dawali do zrozumienia, że odbierają to jako niegrzeczność z mojej strony.

- Mirosław Bańko, PWN

Z powyższej porady wynika, że najpierw analizujemy, jaki jest stopień spoufalenia z rozmówcami i dokonujemy wyboru zwrotu do adresata. W wypowiedziach telewizyjnych, relacjach z konferencji wolałabym usłyszeć formę: **Pozwolą** (3 osoba liczby mnogiej) Państwo, że...; Czy **mogliby** Państwo...

Sytuacje oficjalne za nami. Jak zadać pytanie w codziennych okolicznościach, żeby było poprawne i elegancko? Tym razem odpowiedzi w Poradni Językowej PWN udzieliła pani Małgorzata Marcjanik, profesor Uniwersytetu Warszawskiego.

Czy państwo mają...?

Dzień dobry,
mam pytanie natury praktycznej. Czy wchodząc do sklepu, hotelu itp., możemy zapytać: "Czy macie mleczną czekoladę (w sklepie)?" lub "Czy macie wolne pokoje (w hotelu)?"? Czy też lepiej używać zwrotów: "Czy mają państwo czekoladę?", "Czy mają państwo wolne pokoje?"?
Z góry dziękuję za odpowiedź.

Zdecydowanie lepiej wybierać formy drugiego typu. Formy z czasownikiem w 2. osobie liczby mnogiej typu macie są w istocie formami świadczącymi o tym, że mówiący jest z adresatem na ty. W ten sposób zwraca się na przykład nauczyciel do uczniów: "Zapiszcie w zeszytach..." lub uczeń do grupy kolegów: "Dajcie mi długopis". Są to formy informujące pragmatycznie bądź o wyższej randze nadawcy, bądź o randze równorzędnej.

W sytuacjach mówienia do reprezentanta firmy (sklepu, hotelu itp.) polski savoir-vivre nakazuje sygnalizowanie przez mówiącego grzecznego dystansu. O dystansie zawsze świadczą formy pan, pani, państwo. Dlatego spośród podanych przykładów bardziej stosowne są wypowiedzi w rodzaju "Czy mają państwo mleczną czekoladę?", "Czy mają państwo wolne pokoje?". Choć prościej byłoby zapytać: "Czy jest mleczna czekolada?", "Czy są (u państwa) wolne pokoje?".

Dodajmy, że formy typu "Czy macie...", kierowane do osób, z którymi jesteśmy na pan, pani, są obecnie dość częste, zwłaszcza w wypowiedziach młodego pokolenia. Przez normę grzecznościową traktowane są jako nieeleganckie - wyrażające za mało szacunku wobec adresata.

- Małgorzata Marcjanik,
prof., Uniwersytet Warszawski

Osoby, które przeszły szkolenie z zakresu **gender** (teorii mówiącej o stworzonych przez społeczeństwo rolach, zachowaniach, aktywności i atrybutach, jakie dane społeczeństwo uznaje za odpowiednie dla mężczyzn i kobiet), **zwracają się do odbiorców: szanowne panie, szanowni panowie...**

Do tych wyróżnionych płciowo odbiorców i tak trzeba dodać w wersji oficjalno-eleganckiej czasowniki w 3 osobie liczby mnogiej: Szanowne panie **pozwolą**, że... i panowie, też!

Czy **mają** Państwo pytania?

Nie wiem, czy **oni** mają?
Ja – nie!

Bibliografia:

http://bip.men.gov.pl/men_bip/akty_prawne/rozporzadzenie_20081223_zal_2.pdf
<http://poradnia.pwn.pl/lista.php?kat=6&od=10>
<http://pl.wikipedia.org/wiki/Gender> ■

SPRAWOZDANIA

Anna Tojza

Zespół Szkół nr 33 Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekle Chorej w Bydgoszczy

Jak pomóc uczniowi z problemami zdrowotnymi

Dnia 9 października 2009 r. odbyła się II Ogólnopolska Konferencja dla Nauczycieli, Pedagogów i Psychologów zorganizowana przez Zespół Szkół Nr 33 dla Dzieci i Młodzieży Przewlekle Chorej w Bydgoszczy. Patronatem honorowym konferencję objęli Pan Rafał Bruski - Wojewoda Kujawsko-Pomorski oraz Pan Piotr Całbecki - Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Temat tegorocznej konferencji *Szkoła przyjazna każdemu dziecku - także przewlekle choremu, niepełnosprawnemu oraz sprawiającemu trudności wychowawcze* zachęcił do udziału stu sześćdziesięciu nauczycieli, pedagogów i psychologów z różnych regionów Polski. Poruszana tematyka szczególnie zainteresowała nauczycieli szkół szpitalnych i sanatoryjnych.

Idea zorganizowania konferencji wyrosła z potrzeby ustawicznego podnoszenia kwalifikacji pedagogicznych i doskonalenia procesu nauczania. Nauczyciel, by efektywnie prowadzić proces dydaktyczny - wychowawczy w placówce leczniczej, powinien zapoznać się z najczęściej występującymi zaburzeniami rozwojowymi występującymi u dzieci oraz systematycznie wzbogacać wiedzę dotyczącą metod i technik oddziaływań pedagogicznych.

Na ten aspekt zwróciła uwagę pani Izabela Maciejewska - dyrektor Zespołu Szkół dla Dzieci i Młodzieży Przewlekle Chorej, witając zebranych uczestników konferencji.

Następnie głos zabrał Pan T. Kierel - Naczelnik Departamentu Edukacji Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu, który dokonał uroczystej inauguracji konferencji.

Współczesna rzeczywistość stawia wysokie wymagania przed każdym młodym człowiekiem

wkraczającym w dorosłe życie. Szczególnie trudno sprostać oczekiwaniom społecznym dzieciom przewlekle chorym i niepełnosprawnym. Jak pomóc uczniowi mającemu problemy zdrowotne, który nie nadaża za tempem i wymaganiami współczesnej szkoły? Uczniowi, który potrzebuje zrozumienia, akceptacji, pomocy i wsparcia. To kluczowe zagadnienia tegorocznej konferencji, podejmowane w rozważaniach przez zaproszonych prelegentów.

Wśród zaproszonych gości, którzy podzielili się swoją wiedzą i doświadczeniem byli: dr n. med. Małgorzata Dąbkowska - ordynator Oddziału Dziennego Psychiatrii Dzieci i Młodzieży przy Klinice Psychiatrii Collegium Medicum w Bydgoszczy, dr n. med. Marzenna Wesołowska - specjalista Oddziału Neurologii Dziecięcej Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego w Bydgoszczy, dr Jacek Pyżalski - adiunkt w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi, prorektor ds. współpracy z zagranicą w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Łodzi, mgr Stanisław Bobula - psycholog, edukator i doktorant w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz prof. Bassam Aouil z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, który zaprezentował zebrany portal profesjonalnej wiedzy i porad psychologicznych adresowanych do gimnazjalistów i uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Pierwszy wykład pt. *Traumacyjne doświadczenia w dzieciństwie jako problem pedagogiczny* wygłosiła pani dr n. med. Małgorzata Dąbkowska. Podkreśliła, że każdego dnia wskutek wypadków, dramatów życiowych, aktów przemocy fizycznej i agresji, a także patologii społecznej rodzin, dzieci doznają traumy. Głębokie urazy psychiczne są dla delikatnej osobowości dziecka głębokim obciążeniem. Czym zatem jest

wydarzenie o charakterze traumatycznym, jakie są jego konsekwencje dla rozwoju emocjonalno - społecznego dziecka, w jaki sposób zminimalizować jego negatywny wpływ, na czym polega neurobiologia stresu - to zagadnienia poruszone w wykładzie. W swoim wystąpieniu pani dr M. Dąbkowska dokonała szczegółowej charakterystyki osobowości dziecka, które doznało urazu psychicznego. Podkreśliła, że konsekwencją traumatycznego zdarzenia mogą być zaburzenia psychiczne i choroby fizyczne. Dzieci, które doświadczyły traumy przejawiają często różnorodne zaburzenia zachowania: mają podwyższony poziom lęku, są napięte, zdekoncentrowane, nadpobudliwe, agresywne lub wycofane i przygnębione. Wymagają zatem interwencji psychologicznej, medycznej i pedagogicznej. Mówczyni podała wskazówki dotyczące postępowania z dzieckiem, które doznało urazu psychicznego. Ukazała wpływ prawidłowych postaw nauczycielskich na kształtowanie odporności psychicznej dziecka.

Zbudowanie głębokiej więzi i zaufania jest warunkiem dobrych relacji wychowawczych, sprzyja wzajemnej komunikacji i odpowiedzialności za innych, wzmacnia kreatywność i podnosi wyniki edukacyjne. Jest również fundamentem budowania dyscypliny podczas lekcji.

Kto sobie radzi w trudnych wychowawczo sytuacjach w rzeczywistości szkolnej - to temat kolejnego wystąpienia przygotowanego przez dr Jacka Pyżalskiego - adiunkta w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi. W przygotowanym wykładzie prelegent w oparciu o liczne przeprowadzone badania, wyjaśnia jak można kontrolować dyscyplinę w klasie, w jaki sposób należy wyznaczać uczniom właściwe granice. Podkreślił, że przy wyborze określonej metody kształtującej właściwą dyscyplinę w czasie lekcji, naszym celem powinna być nie tylko zmiana zachowania ucznia. Należy przede wszystkim zabiegać o rozwój moralny ucznia, jego lepsze zrozumienie samego siebie i konsekwencji własnych wyborów czy zachowań. Powinniśmy mieć na celu lepsze, świadome uspołecznienie wychowanek oraz dbałość o prawidłową relację nauczyciel - uczeń.

W wykładzie dr J. Pyżalski przedstawił również opracowany Model Czterech Kół Zębatach, który uwzględnia cztery komponenty wpływające na skuteczność postępowania pedagogicznego. Są nimi: osoba nauczyciela, podejmowana technika pracy z uczniem, osoba ucznia oraz kontekst sytuacyjny, w którym przebiega proces wychowawczy. Autor podkreśla, że aby zastosowana metoda była skuteczna, wszystkie cztery "koła zębate" powinny być skoordynowane i dostosowane do konkretnej sytuacji wychowawczej.

Kolejny wykład wygłoszony przez mgr S. Bobulę - psychologa, edukatora i doktoranta w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie dotyczył pracy nauczyciela z uczniem nadpobudliwym.

Prelegent poinformował, iż trudności z koncentracją uwagi podczas lekcji coraz częściej stanowią problemem współczesnej szkoły. Jak wynika

z prowadzonych badań, w ostatnich latach znacznie wzrosła ilość uczniów z rozpoznaniem zespołu objawów nadpobudliwości psychoruchowej.

Dzieci cierpiące na ADHD mają trudność z koncentracją uwagi na jednym zagadnieniu dłużej niż kilka minut. W jaki sposób można im pomóc, jak funkcjonuje psychika dziecka z ADHD, jakie są przyczyny tych zaburzeń? Podczas swojego wystąpienia mgr S. Bobuła w bardzo wyczerpujący sposób przedstawił metody skuteczne w pracy z uczniami z ADHD, ograniczające ich rozproszenia. Wskazał jak można umiejętnie dostosować wymagania do możliwości uczniów oraz wyjaśnił kiedy wydawane przez nauczyciela polecenia będą skuteczne. Prelegent podkreślił również ważność spójnego systemu pracy wszystkich nauczycieli nad zachowaniem dziecka z ADHD oraz wskazał instytucje i osoby wspierające nauczyciela edukującego dziecko.

Jako ostatnia zabrała głos dr n. med. Marzenna Wesołowska - specjalista Oddziału Neurologii Dziecięcej Wojewódzkiego Szpitala Dziecięcego w Bydgoszczy. Zaprezentowała uczestnikom konferencji wykład pt. *Co należy wiedzieć o padaczce, żeby się jej nie bać*

Padaczka jest chorobą społeczną. W ogromnej większości jest również chorobą wieku dziecięcego, ponieważ 70% napadów padaczkowych występuje u dzieci przed 15 rokiem życia. Dzieci dotknięte tą chorobą powinny, podobnie jak ich zdrowi rówieśnicy, uczęszczać na zajęcia lekcyjne, uczyć się i bawić. Choroba nie może ograniczać ich aktywności i rozwoju potrzeb poznawczych. Problem dziecięcej padaczki jest zatem niezmiernie istotnym zagadnieniem dotyczącym pracy nauczyciela. Prelegentka zapoznała słuchaczy ze szczegółowymi informacjami dotyczącymi etiologii, przebiegu i rodzajami napadów padaczkowych. Nadmieniła również, jakie czynniki wywołują napad choroby. Poinformowała o przebiegu leczenia dzieci z padaczką oraz wskazała najczęstsze problemy szkolne. Podkreśliła, że dzieci cierpiące na padaczkę należy zachęcać do aktywnego uczestnictwa w życiu klasy, do podejmowania wszelkich form aktywności ruchowej i poznawczej. Zwróciła ponadto uwagę na konieczność zapewnienia im podczas zajęć bezpieczeństwa i odpowiedniej kontroli.

Szkoła jest miejscem, w którym dzieci nabywają wiedzę, uczą się właściwych relacji interpersonalnych, nawiązują wzajemną przyjaźń, wspólnie bawią się i marzą. To miejsce, w którym uczą się samodzielności, wzajemnej akceptacji oraz przestrzegania obowiązujących norm i zasad.

Szkoła to miejsce przyjazne każdemu dziecku, także przewlekle choremu, niepełnosprawnemu oraz sprawiającemu trudności wychowawcze, dla którego tak ważnym jest wzmocnienie poczucia własnej wartości oraz możliwość odniesienia sukcesu.

To miejsce, w którym każde dziecko powinno znaleźć pomoc i wsparcie. *Potrzeba szczególnej wrażliwości ze strony wszystkich, którzy pracują w szkole, aby stworzyć w niej klimat przyjaznego i otwartego dialogu*

/ Jan Paweł II/■

IX Międzynarodowe Konferencje Naukowe - UMK w Toruniu

27-28 maja 2010 roku odbędą się **IX Międzynarodowe Konferencje Naukowe pt. "Technologie edukacyjne - tradycja współczesność, przewidywana przyszłość."** Wyżej wymienione przedsięwzięcie organizuje Katedra Dydaktyki i Mediów w Edukacji Wydziału Nauk Pedagogicznych UMK przy współpracy z: Wyższą Szkołą Pedagogiczną ZNP w Warszawie, Wyższą Szkołą im. Pawła Włodkowica w Płocku, Wyższą Szkołą Zawodową we Włocławku, Wydawnictwem Adam Marszałek, Ogólnopolską Szkołą Informatyczną - OSI CompuTrain i Instytutem Edukacyjnych Technologii Informatycznych.

Patronat nad konferencją objęli: JM Rektor UMK - prof. dr hab. Andrzej Radziwiński, Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego - Piotr Całbecki oraz Prezydent Miasta Torunia - Michał Zaleski.

Podczas tegorocznego spotkania będzie obchodzony Jubileusz dwudziestolecia toruńskiego ośrodka badań nad edukacją medialną i informatyczną powstałego przy Instytucie Pedagogiki w roku 1990, a obecnie funkcjonującego w ramach Katedry Dydaktyki i Mediów w Edukacji Wydziału Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

W trakcie konferencji podjęta zostanie dyskusja nad miejscem i przyszłością technologii edukacyjnych, w tym poruszane będą zagadnienia dotyczące m. in.:

- tradycji i współczesności technologii informacyjnej - od środków dydaktycznych do technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji
- teoretycznych podstaw kształcenia na odległość - interdyscyplinarne ujęcie, modele edukacji, wizja nowej dydaktyki
- doświadczeń w zakresie kształcenia (się) telematycznego - zagadnienia doboru treści, metody, dostrzegalne skutki (pozytywne i negatywne)
- pedagogicznych pytań o modele kształcenia telematycznego, podstaw aksjologicznych, kanonów, obowiązkowej edukacji, swobodnego kształcenia się, granic odpowiedzialności, pytań o odpowiedzialność indywidualną i wspólnotową
- neuronauk we współczesnej i przyszłej edukacji
- tradycji i przyszłości edukacji medialnej i edukacji informatycznej
- komputerowej diagnostyki i terapii pedagogicznej - cele, kierunki działań, przyszłość
- roli nowych technologii w edukacji (multimedia, narzędzia interaktywne, serwery edukacyjne)
- społecznych aspektów mediów
- edukacji medialnej w szkole, na studiach, w kształceniu dorosłych
- estetyki medialnej - poststrukturalizm i pedagogika

Dla osób zainteresowanych konferencją podajemy kontakt z Komitetem Organizacyjnym Konferencji - Panią mgr Kamilą Majewską, mail: majewska@doktorant.umk.pl ■

Szkoła Podstawowa im. K. K. Baczyńskiego, ul. Szkolna 15, 87-640 w Czernikowie ogłasza:

- V Regionalny Konkurs Recytatorski Twórców Ziemi Dobrzyńskiej pt. "Dobrze ziemio"
- V Konkurs Recytatorski Poezji K.K. Baczyńskiego "Znów wędrujemy ciepłym krajem..."
- VIII Gminny Konkurs Literacki im. K. K. Baczyńskiego "Rzeczy Niepokój"

Dyrektor SP w Czernikowie zaprasza zainteresowanych na stronę spczernikowo@wp.pl/konkursy lub nr tel. 54 28 75 028 ■

Z ZABAWY NAUKA. X Wojewódzki Przegląd Scenek Dramowych dla grup gimnazjalistów działających w szkołach i ośrodkach kultury na terenie województwa kujawsko - pomorskiego (21.05.2010 r.)

Organizator: Gimnazjum w Książkach przy współpracy z Woj. Ośrodkiem Animacji Kultury w Toruniu, KPCEN w Toruniu, Radą Sołecką Książek. tel./fax (0-56) 68-88-410; (lub) e-mail: gimksiazki@poczta.onet.pl.

Osobą odpowiedzialną za organizację przeglądu jest p. Maria Walkiewicz (mariawalkiewicz@poczta.onet.pl lub 0-692-516-306). ■